

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Byggmesterforbundet	4C) Byggmesterforbundet anbefaler at plassering av nye bygg og utforming av bygningsskall i større grad tilpasses bruk av natur, energibruk, behovet for å beskytte bygningskroppen mot klimabelastninger og redusert vedlikehold.		4D) Byggmesterforbundet anbefaler strammere statlige føringer ovenfor kommunene der hvor overordnede myndigheter har definert en arealpolitikk av klimahensyn på nasjonalt nivå. Dette vil skape større forutsigbarhet og effektivisere planarbeidet regionalt og lokalt.		
Motvind Norge	4A) Å rasere naturen med vinturbiner er ikke miljøvennlig, konsekvens utredning er mangelfull. Avskalling av turbin blad, Bisolfal A, får vi i drikkevann, grunnvann, fugler, dyr og folket. Norge har vannkraft, Eu får feie for egen dør.				
Eivind Hoff-Elmari			Ja. Nasjonale myndigheter må bestemme definisjoner og deretter fastsette mål mht. arealnøytralitet for den enkelte kommune, med en differensiering som er mest mulig objektiv.	Ja, i høyeste grad. Kommunenes inntektssystem må også endres for å ikke inneha et grunnleggende insentiv til å tiltrekke seg flest mulig innbyggere med høyest mulig skattbar inntekt - i alle fall ikke så lenge kommunene i så stor grad	Nei. Naturmangfoldlovens regler må bli gjeldende og tilpasses hele økonomisk sone. Forvaltningsplanene må tydeliggjøres som styrende for øvrige planer. Havmiljøet mangler miljøkvalitetsnormer som kan gjøre forvaltningen av havet forutsigbar og bærekraftig.

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerne på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

				har arealplanmyndigheten som i dag.	
Thomas Cottis	4A) All unødvendig nedbygging av natur må stanses fra nå. Det betyr slutt på nye hyttefelt og nye veier. Trolig må vi bygge ny fornybar energi og det må ta areal.				
Klima-venner for Kjernekraft	Det har i prinsippet ingenting å si at vi har en målsetning om et lavutslippssamfunn: Alle areal har en verdi og bør brukes på en mest mulig skånsom måte, også når det kommer til elektrisitetsproduksjon. Samtidig er det et poeng at minst mulig areal blir brukt.	Havforskningsinstituttet må få gjøre den forskningen som er nødvendig for å trygge en evt. utbygging av havvind FØR dette blir påbegynt.	4C) Utslipp av CO2 har opp gjennom historien vært gratis og det er bare de siste årene at dette har kostet for forurensere, men bare i noen land. Det har altså ikke vært forbundet med en kostnad å slippe ut CO2 eller andre klimagasser. Bruk av areal er i dag også i prinsippet gratis: Ja, man må kjøpe et stykke land for å bruke det, men eier man først området så er det ikke forbundet med en kostnad om man velger å bygge ned natur, f.eks. en skog kontra å la skogen stå (innenfor en kommunens reguleringsplaner). Tilsvarende så er det heller ikke forbundet med kostnad å forursake på annen måte, f.eks. sjødeponi eller gruvedrift. Man kan tenke seg en avgift på nedbygging av areal. Dette		Nei. Det har vist seg at kommunenes forvaltning av arealer på land har vært basert på for lite kunnskap og medvirkning, f.eks. i forbindelse med utbygging av vindkraft på land. Dette har ført til sterk lokal og nasjonal (og tildels internasjonal) motstand mot videre utbygging av vindkraft på land. Havforskningsinstituttet har

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Klima-venner for Kjernekraft	<p>For å bruke minst mulig areal bør vi se på energitetthet. Fossile kilder har høy energitetthet, og erstatter man dette med energikilder med lav energitetthet som sol og vind, går det med mye areal. Kjernekraft har desidert høyest energitetthet og kan brukes til å gjøre eksisterende elektrisitetsproduksjon arealnegativ ved å f.eks. erstatte vindkraft med kjernekraft.</p>		<p>må selvfølgelig veies opp mot privat eiendomsrett. En slik avgift bør i så fall ikke kunne brukes til alminnelig driftsoppgaver i en kommune, men forvaltes av et fond. Hvilket nivå dette fondet bør administreres på må utredes nærmere.</p>		<p>uttalt at vi mangler kunnskap for vindkraftutbygging til havs [5]. En kunnskapsløs utbygging av vindkraft til havs har potensiale for en tilsvarende motstand samt effekter i lokale miljøforhold som vi ikke kjenner til.</p> <p>Konsekvensene av en utbygging av kjernekraft er derimot godt kjent da dette er en velprøvd teknologi.</p>
------------------------------	---	--	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Klima-venner for Kjernekraft	I tillegg bør man tenke på energiinfrastruktur som kraftlinjer. Høy kapasitetsfaktor og valgfri plassering kraftverk krever lite høyspentlinjer. Sentrale solkraftanlegg og vindkraftparker krever veldig mye mer kraftlinjer enn vi har i dag.				
Finans Norge	Vi er avhengig av en bærekraftig og naturvennlig bruk av arealene, også når Norge er blitt et	4B) For å kunne gjøre en helhetlig vurdering trengs mer offentlig tilgjengelig data. Det gjelder også for finansforetakene. Dette kan tilrettelegges og administreres av det offentlige og kan brukes av flere ulike offentlige og private aktører for å vurdere risiko, både ut fra naturrisikoperspektivet, men også i et klimarisikoperspektiv. Det kan være stor risiko for dårlige vurderinger uten en helhetlig samlet datatilgang. Vi			

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Finans Norge	lavutslippssamfunn. En helhetlig klimapolitikk må ivareta andre miljømål, som for eksempel mål knyttet til tap av natur og biologisk mangfold. Her er EUs taksonomi for bærekraftige økonomiske aktiviteter et rammeverk til etterlevelse, der en aktivitet må respektere alle de overordnede miljømålene i rammeverket.	ser i denne sammenheng med interesse på undersøkelsen gjort av Sabima, som ser på kommunenes informasjon om ivaretagelse av natur: https://www.sabima.no/naturkampen-vurderingskriterier/	
---------------------	--	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Finans Norge	Satsinger innenfor fornybar energi vil legge beslag på store arealer, og det er avgjørende at disse inngrepene gjøres på en så bærekraftig og skånsom måte som mulig. Alle slike prosjekter vil gjøre inngrep i naturen, og det er derfor nødvendig med en helhetlig og god plan for hvor og hvordan denne utbyggingen skal skje. Vi trenger riktig prioritering av hvilke arealer som kan benyttes til		
--------------	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

	fornybar energiproduksjon.		
Animalia og Matprat	<p>4A) I et lavutslippssamfunn vil Norge bruke arealene på en slik måte at de grunnleggende behovene, som for eksempel nasjonal matforsyning, dekkes i høyest mulig grad med minst mulig negativ miljø- og klimapåvirkning. For å opprettholde nasjonal matsikkerhet er det avgjørende å ta hensyn til de norske prinsippene for matproduksjon. Norge har den laveste andelen matjordareal i hele Europa, med unntak av Island. Vi har kun 3 prosent dyrkbart areal, hvorav ca. 2/3 i all hovedsak egner seg til grovfôr, mens om lag 1/3 egner seg til å dyrke korn og andre matvekster.</p> <p>Samtidig er ca. 45 prosent av landarealet godt egnet for utmarksbeite, som kun drøvtyggere kan utnytte til matproduksjon. I Distrikts-Norge er det i all hovedsak kun husdyr som kan utnytte ressursgrunnlaget til matproduksjon, de er dermed et viktig virkemiddel for å opprettholde geografisk spredt bosetting. I tillegg begrenser vår geografiske plassering vekstsesongene, noe som gjør det mer utfordrende å dyrke matkorn og proteinrike plantevekster i Norge sammenlignet med land sørover i Europa.</p> <p>Landbrukssektoren er tett knyttet til landarealene, både jordbruksarealene og skogen. Produksjonen av mat medfører riktignok utslipp av klimagasser, men har også en unik mulighet til å virke inn på opptaket av karbon i naturen. For å opprettholde matproduksjonen og samtidig bidra positivt til miljø og klima, er det foruten jordvern også viktig med forskning og virkemidler som stimulerer til å økt karbonbinding i jord både gjennom optimal beiting, opptakseffektiv skogdrift, bærekraftig forvaltning og bruk av arealene, utslippsreducerende rutiner når det gjelder gjødsling samt andre praksiser som kan bidra til å øke opptak, binding og lagring av karbon i naturen.</p>		

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Den Norske Turistforening	<p>SSB sin rapport om utbygd areal viser at hele 4/5 av ny bebyggelse og infrastruktur de siste 10 årene har blitt bygget på natur og landbruksareal, mens kun 1/5 av ny bebyggelse og infrastruktur er blitt bygget innenfor allerede bebygde areal.</p> <p>I et lavutslippssamfunn hvor vi også ønsker stoppe naturtap, må arealbruksmønsteret</p>	<p>Det er en utfordring både for demokrati og offentlig styring at vi ikke kjenner den samlede konsekvensen av de politiske vedtakene som gjøres, hvor mye natur som bygges ned og konsekvenser dette vil ha for naturmangfold og klima.</p> <p>Det bør innføres krav til areal og naturregnskap både på kommunal, regionalt og nasjonalt nivå. Det er viktig at dette ikke blir opp til hver enkelt kommune,</p>	<p>Ja, men det må sikres at et slikt mål får reelle konsekvenser for hvordan arealene i kommunen brukes, og at dette ikke bare blir teoretiske regneøvelser.</p> <p>Som viktigste planmyndighet, mener vi at kommunene i størst mulig grad bør gjøres ansvarlige for egen arealbruk, og vi mener i utgangspunktet mål om arealnøytralitet også må gjelde innad i de enkelte kommunene.</p> <p>Arealnøytralitet sikrer imidlertid ikke at naturverdier av kvalitet</p>	<p>Ja, vi mener kommunene må ansvarliggjøres innenfor klarere nasjonale mål og rammer, samtidig er det også viktig at statsforvalteren gis styrket mandat til å følge opp de nasjonale målene. Konkret er det eksempelvis behov for klare nasjonale føringer på hvilke naturverdier som skal tas vare på.</p> <p>Hyttebygging i fjellet har stått for en stor andel av utbygd areal de siste de årene (cirka 24 prosent i følge SSB), og dette er også et konkret område hvor vi mener det trengs klarere</p>	<p>Økt press på havarealene, som antakeligvis vil forsterkes betydelig i framtiden, kan bety at det er behov for en mer helhetlig nasjonal politikk og retningslinjer på tvers av sektorlover, og sektormyndigheters ansvarsområder og interesser.</p> <p>Når det konkret gjelder bygging av fornybar energi til havs vil dette gi økt press på marin natur, og naturmangfoldloven bør derfor også gjøres gjeldende til havs utenfor 12 nautiske mil, og legges til grunn for</p>
---------------------------	--	---	---	--	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Den Norske Turistforening	vårt endres betydelig. Ny bebyggelse og infrastruktur må i størst mulig grad bygges innenfor og i tilknytning til allerede bebygde areal, slik at vi betydelig reduserer eller unngår nedbygging av natur. Vi må bygge slik at vi utnytter eksisterende infrastruktur mest mulig effektivt og begrense bebyggelse som gir økte transportbehov og økt behov for ny infrastruktur.	og avhenge av hva de har av ressurser og ambisjoner. Sammen med et slikt nasjonalt krav bør det også bevilges midler som sikrer nødvendig kompetanse i kommunene. Det er også viktig at det sammen med innføring av areal og naturregnskap fastsettes og rapporteres på målbare mål, slik at det er mulig å evaluere konsekvensene av de politiske vedtakene som	ivaretas. Det er derfor også behov for klare nasjonale føringer på hvilke naturverdier som skal tas vare på og følgelig også et innsigelsesinstitutt som fungerer. For å sikre en god kontrollfunksjon bør Statsforvalterens myndighet styrkes. Det er også viktig at kommunene kartlegger uutnyttet fortettpotensialet innenfor allerede bebygde områder, og at dette potensialet i større grad utnyttes før det åpnes for å bygge i urørt natur.	nasjonal politikk og retningslinjer.	krav om utredninger og konsesjoner. Tilsvarende bør krav som stilles til utredninger av natur- og miljøhensyn på land også gjelde til havs så langt det er relevant. Konsekvenser av ilandføring og framføring av strøm må også utredes med tanke på naturinngrep, og det er behov for en helhetlig plan for samordning av kabeltraseer og ilandføringsstasjoner.
----------------------------------	--	--	--	--------------------------------------	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Den Norske Turistforening	<p>Der det ikke er mulig å unngå nedbygging av natur, må vi unngå å bygge ned natur med høy betydning for karbonlagring, naturmangfold og friluftsliv, og natur må kompenseres der nedbygging av natur er uunngåelig.</p> <p>For å redusere nedbygging av natur og klimautslipp må vi i større grad utbedre eksisterende bygg og infrastruktur. Opprusting av eksisterende</p>	gjøres i løpet av en kommunestyreperiode.			
---------------------------	--	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Den Norske Turistforening	<p>infrastruktur må der det er mulig prioriteres foran nybygg.</p> <p>Det er et dilemma at det ofte er enklere og rimeligere å bygge på nye areal framfor å fortette eller bygge om innenfor allerede bebygde områder.</p> <p>Kompliserte eiendomsforhold, mer omfattende planprosesser og krav til bebyggelse, og høye tomtepriser innenfor tettbygde</p>				
---------------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Den Norske Turistforening	<p>strøk, kan eksempelvis gjøre at det ofte er rimeligere og mer attraktivt å bygge på urørt mark.</p> <p>Et dilemma som forsterker dette er at det i dag er gratis for den enkelte utbygger å bygge ned og ødelegge natur, til tross for at ødeleggelsen av natur innebærer et stort tap for samfunnet.</p> <p>Vi mener at det må utredes en form for naturavgift på lik linje</p>				
---------------------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

<p>Den Norske Turistforening</p>	<p>med en klimaavgift. Dette er blant annet foreslått av flere offentlige utvalg, herunder NOU om Naturens goder (NOU 2010), NOU fra Grønn skattekommisjon (NOU 2015:15) og NOU om verdiskaping etter pandemien (2021:4).</p> <p>Samtidig må det også ses på andre økonomiske og strukturelle virkemidler som gjør det enklere og mer</p>				
---	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

<p>Den Norske Turistforening</p>	<p>lønnsomt å fortette innenfor allerede bebygde areal, samt mer attraktivt å oppgradere og utbedre eksisterende bygg.</p> <p>Også når det gjelder kraft må vi utbedre og utnytte eksisterende kraftanlegg mest mulig effektivt. Samtidig må vi sørge for at utbygging av eventuell ny vindkraft på land, bidrar til minst mulig nedbygging av natur.</p>				
---	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Den Norske Turistforening	Som et førende prinsipp må norsk energipolitikk å ha minst mulig miljøbelastning og naturnedbygging per produserte kilowattime. Man må også her se på muligheter for å etablere nye anlegg i tilknytning til allerede etablerte industriområder, og der det er uunngåelig å bygge ned naturområder sørge for at man unngår nedbygging av verdifulle				
---------------------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Den Norske Turistforening	naturområder. Det må stilles strengere krav til lokalisering, bedre konsekvensutredning er og miljøkrav.				
Klimaetaten, Oslo kommune	Klimakrisen og naturkrisen er tett sammenvevd og påvirker hverandre gjensidig. Arealbruk er hovedårsak til tapet av naturmangfold som mangler sidestykke i historien. Arealbruksendringer er også en viktig årsak til klimagassutslipp. Klimaendringer fører	Klimaetaten mener det er svært positivt at Klimautvalget 2050 adresserer behovet for en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og naturmangfold. Norsk natur, ikke bare utvalgte naturtyper og truede arter, vil stå overfor store utfordringer med et endret klima. Etter	Et mål om arealnøytralitet kan gi positive virkninger ved at naturen blir vektet tyngre i plansammenheng. Samtidig er det viktig at et arealnøytralitetsmål ikke brukes som argument for utbygging av naturområder uten at muligheter for fortetting og resirkulering av utbygget areal først er vurdert. Det må være krav om tungtveiende grunner for at nedbygging av natur	Klimaetaten mener en tydeligere formulert statlig arealpolitikk er helt nødvendig. Arealbruk og utbygging preges ofte av enkeltbeslutninger ("bit-for-bit") som isolert sett vurderes å ha begrenset effekt for klima- og miljø sett opp mot fordelene utbyggingen kan ha for sysselsetting, økonomi, med mer. Den samlede klima- og	I forvaltningen av hav og fjord er det viktig å legge til rette for restaurering av tapte naturverdier og ivaretagelse av de vi har. Tare, tang og sjøgress kalles 'Den blå skogen' og er svært viktig for karbonopptak og -lagring. I tillegg har de viktige funksjoner for klimatilpasning av havet. Den samlede biomassen av blå skog utgjør mindre enn 0,5 % av verdens

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Klimaetaten, Oslo kommune	<p>til og vil føre til ytterligere negative konsekvenser for natur og biodiversitet. Samtidig trenger både mennesker og natur robuste økosystemer for å håndtere klimaendringene.</p> <p>I et lavutslippssamfunn må naturverdier tillegges stor vekt i beslutninger, ikke bare på grunn av karbonlagring og konsekvensene for</p>	<p>Klimaetatens vurdering er det derfor nødvendig med en mer helhetlig tilnærming til naturhensyn sammenlignet med dagens fokus på enkeltområder, utvalgte naturtyper og truede arter. En bedre og samlet nasjonal oversikt er også avgjørende for at beslutningstakere skal få et bedre grunnlag for å vurdere samlet belastning på økosystemer i tråd med naturmangfoldloven. Dette er en krevende øvelse i dag.</p>	<p>skal tillates.</p> <p>Et arealnøytralitetsmål må ikke brukes for å legitimere utbygging ved at man kompenserer et verdifullt naturområde med et mindre verdifullt grøntområde. Det kan samtidig være usikkert om man klarer å restaurere et område til samme tilstand som et areal hadde før nedbygging. Noen naturområder vil mest sannsynlig ikke kunne erstattes med nye eller restaurerte arealer, for eksempel gammelskog. Arealnøytralitet kan imidlertid være et godt</p>	<p>miljøkonsekvensen av utbygging er imidlertid stor. Bit-for-bit-utfordringen og stadig økende nedbygging av naturområder i Norge viser etter vår vurdering at det er et klart behov for en helhetlig nasjonal arealpolitikk som gir klare rammer og føringer for lokale beslutningstakere.</p> <p>En statlig arealpolitikk må ta utgangspunkt i at arealer er en stadig mer begrenset ressurs, og at naturområder har en grunnleggende funksjon i lavutslippssamfunnet, både for karbonlagring og for</p>	<p>havoverflate. Likevel er det beregnet at den står for 70 % av karbonlagringen i havet.</p> <p>Systemer for måling, beregning og rapportering av opptak og utslipp fra den blå skogen bør derfor utvikles, slik at det kan vektas tyngre i omstillingen til lavutslippssamfunnet, og eventuelt også inkluderes i forvaltningsplaner for havet.</p>
---------------------------	---	--	---	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Klimaetaten, Oslo kommune	<p>klimagassutslipp, men også på grunn av verdien de har for klimatilpasning og naturmangfold. Konsekvenser for både klima og naturmiljø må tas med i samfunnsøkonomiske vurderinger av utbygging. Nasjonale myndigheter bør se hen til anbefalingene i Naturpanelets rapport om verdsetting av natur for å sikre både tilstrekkelig kunnskap og riktig verdsetting,</p>	<p>En bedre samlet oversikt er også nødvendig for å sikre grøntkorridorer hvor naturmangfold kan flytte seg over større områder. Dette kan også gi et bedre grunnlag for regionalt samarbeid om ivaretagelse av naturmangfold og økosystemer. Det er videre svært positivt at Miljødirektoratet har fått i oppdrag om å utvikle et nasjonalt naturregnskap. Dette bør vies nok ressurser til</p>	<p>verktøy dersom det kombineres med følgende føringer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Økt gjenbruk og fortetting av arealer som allerede er utsatt for menneskelige inngrep - Arealbudsjett og -regnskap i alle kommuner - Rekkefølgebestemmelser i planlegging som følger hierarkiet unngå, avbøte, restaurere, kompensere <p>Dersom det stilles krav om arealbudsjett for alle kommuner, mener vi at et</p>	<p>klimatilpasning, i tillegg til en rekke andre nødvendige økosystemtjenester. En arealpolitikk bør også legges til grunn at naturens egenverdi, internasjonale forpliktelser og mål for naturmangfold må tas på alvor. En statlig arealpolitikk bør derfor legge føringer som angir en høy terskel for inngrep i naturområder, se svar under 4A, B og C.</p>	
---------------------------	--	--	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Klimaetaten, Oslo kommune	<p>slik at natur inngår og vektas tilstrekkelig tungt i beslutninger.</p> <p>Inngrep i myr bør være utelukket gjennom nasjonal lovgivning. Avskoging bør kun tillates dersom det er tungtveiende grunner for det. Det bør være høy terskel for inngrep i naturområder, og et vilkår for inngrep bør som et minimum være at arealene kompenseres gjennom restaurerte</p>	<p>at det blir et relevant og godt verktøy for alle forvaltningsnivåer. Et nasjonalt naturregnskap vil kunne gi bedre oversikt over samlet belastning, samt være ressurseffektivt hvis det også innebærer å lage et digitalt verktøy som kommuner kan benytte i egen arealplanlegging.</p> <p>For å få en bedre, samlet oversikt over naturkvaliteter, er det nødvendig med en forsterket innsats innen nasjonal kartlegging. Dette må gjøres jevnlig</p>	<p>nasjonalt naturregnskap bør tilrettelegges slik at det også kan brukes i kommuner, gjerne som et digitalt kartverktøy. Mange små kommuner vil ikke nødvendigvis ha tilstrekkelig ressurser til å kunne gjøre slike grundige analyser. Det kan i verste fall kan gi beslutninger som bygger ned natur.</p> <p>Som del av arealnøytralitetsprinsippet, har blant andre Sabima argumentert for arealavgift for å redusere presset på natur. Grønn skattekommisjon (NOU</p>		
---------------------------	---	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Klimaetaten, Oslo kommune	<p>naturområder andre steder. I urbane områder bør naturområder styrkes og utvides.</p> <p>Når det gjelder kraftutbygging, bør dette gjøres på en måte som minimerer inngrep i naturområder. Overordnet bør energieffektivisering prioriteres langt høyere enn hva som har vært tilfelle de siste årene. Vurderinger av kraftutbygging bør</p>	<p>og være landsdekkende. Det er gjort et betydelig løft gjennom det økologiske grunnkartet, men mye kartlegging gjenstår, og resultatene er ikke enkelt nok tilgjengelig for kommunal sektor som har ansvar for arealforvaltningen.</p> <p>Hvis en slik oversikt skal ha nytte for kommuner som planmyndighet, er det viktig at det både er tilstrekkelig kartlagte områder og at kartleggingene ikke er utdaterte. Dette vi</p>	<p>2015:15) har også anbefalt å innføre en avgift på naturinngrep. Klimaetaten mener det bør utredes om arealavgift eller andre aktuelle mekanismer for betaling for ødeleggelse av natur er et grep som kan tas for å bedre ivareta hensyn til natur i plansammenheng. Det skal imidlertid en svært høy prising til for at den skal kunne være effektiv i beslutninger om utbygging. En avgift bør derfor kombineres med andre virkemidler for å sikre tilsiktet effekt.</p> <p>Klimaetaten stiller seg bak</p>		
---------------------------	--	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Klimaetaten, Oslo kommune	<p>følge et hierarki der man først vurderer opprustning, deretter utvidelser og til slutt behov for nybygging dersom de to første alternativene ikke vil avhjelpe behovet.</p> <p>Ved fortetting i byene må avveiningene mellom hensynene til klimatilpasning, mobilitet, bolig, og annen arealbruk fremheves.</p> <p>Byområder hvor man ikke forebygger konsekvensene av klimaendringene vil</p>	<p>kreve ressurser, men bør prioriteres høyt for å håndtere naturkrisen og klimarisken i sammenheng, inkludert hensynet til klimatilpasning. Eksempelvis vil et område kunne fremstå som uten naturverdier i et nasjonalt kart dersom det ikke har vært kartlegging der, men har viktige naturverdier likevel. Det er en risiko for at man tar feil beslutning i en kommune hvis man kun bruker en nasjonal oversikt som ikke er</p>	<p>utvalgets vurderinger om en strengere fortettingspolitikk og at det må sikres at utbygging i hovedsak skjer i eksisterende traseer og allerede nedbygd areal. Klimaetaten støtter også utvalget med hensyn til realisering av vedtatt skogvern og at man i større grad bør anvende lukkede hogstformer. Det bør også vurderes om flere naturområder bør vernes i tråd med anbefalinger fra blant annet FNs klimapanel. Som nevnt under spørsmål 4A så vil robuste naturområder med velfungerende økosystemer</p>		
---------------------------	---	--	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Klimaetaten, Oslo kommune	<p>være mer utsatt for naturfare og også ha dårligere bokvalitet. I vurderinger av arealbruk i et lavutslippssamfunn må man også sikre at man ikke bygger sårbarhet for klimaendringene inn i byen. Barrierer for drift og vedlikehold av større grønne områder må adresseres.</p> <p>Industri med grunnlag i ressurser fra naturen må drives på en måte som balanserer</p>	<p>detaljert nok. Dette kan løses ved at det stilles strengere krav til utredninger av eksisterende naturmiljø og hvordan inngrepet påvirker arealenes økosystemtjenester. Samtidig gir ikke det en oversikt som kan brukes til å vurdere samlet belastning av stykkevis nedbygging.</p> <p>NIBIO har på oppdrag fra Oslo kommune utviklet kart som ser konsekvenser for klima og natur i sammenheng, både med hensyn til</p>	<p>være fundamentalt for at mennesker og natur skal kunne tilpasse seg klimaendringene, i tillegg til at naturområder er viktig for karbonlagring. For forvaltningen av Oslo kommunes skog har Klimaetaten og Bymiljøetaten anbefalt at kommunen bør vurdere vern av flere områder av hensyn til klimatilpasning og behovet for å sikre mest mulig robuste økosystemer.</p>		
---------------------------	---	---	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Klimaetaten, Oslo kommune	næring-, klima- og naturhensyn på en bedre måte enn i dag. Vi trenger råstoff fra skog til å erstatte fossile produkter i det grønne skiftet. Bestandsskogbruket som er vanlig i Norge i dag har imidlertid sterk negativ påvirkning på økosystemer i skogen. En klimastrategi for skogbruket som innebærer mer intensiv drift gjennom tettere og ensartet planting av gran vil gi	karbonlagring, naturmangfold, temperaturregulering og overvannshåndtering. Oslo vurderer nærmere hvordan dette kan brukes i for eksempel arealplanlegging. I tillegg arbeider Oslo kommune med system for registrering av alle enkelttrær gjennom Oslotrær-prosjektet, og har også utviklet et grøntregnskap som oppdateres jevnlig.			
---------------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Klimaetaten, Oslo kommune	dårligere klimatilpasning og høyere klimarisiko for skogbruket. Utvalget bør se hen til EUs skogstrategi som etter vår vurdering balanserer både hensyn til skogsdrift, klima og naturmangfold på en god måte. Strategien fremhever mer variert skog, mer naturlig skogsdrift og lukkede hogstformer, og vurderer samtidig at dette er forenlig med mål om økt opptak og				
---------------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

	karbonlagring for skog- og arealsektoren.				
Statkraft	<p>4A) Areal er et knapphetsgode. Globalt er en rekke arter under press som og i Norge er nesten over 2700 arter truet, i hovedsak som følge av arealendringer. Sammen med klimaendringer er arealendringer den største trusselen mot biologisk mangfold.</p> <p>Presset på areal kommer fra en rekke ulike kilder. For å nå Norges klimamål vil det være behov for areal til utbygging av fornybar energi og nett. For å begrense nedbyggingen av natur dette fører med seg er det viktig at beslutningstagerer er i stand til å balansere behovet for arealendringer til energiformål med andre arealendringer og tar høyde for det samlede presset på natur.</p> <p>Fornybar energi er mer arealkrevende enn tradisjonelle energikilder. Siden behovet for fornybar energi øker fremover er det viktig at arealplanlegging i dag tar hensyn til at det i fremtiden vil være økt behov for arealbruk til energi. Selv i et scenario hvor det bygges lite ny energi i natur i fastlands-Norge kan det</p>			<p>4D) Samlet sett vil mange regionale beslutninger få nasjonale konsekvenser. Både nett og vindkraft kan være eksempler på dette. For å sikre helhetlige beslutninger som tar hensyn til alle dilemmaer i energi og klimapolitikken bør arealpolitikk være et område hvor det også tas nasjonale hensyn.</p> <p>Det er viktig at arealpolitikken tar hensyn til at natur og naturverdier er særegne og at det er vanskelig å gjøre sjablongmessige vurderinger. Det er viktig med gode konsesjonsprosesser som tar hensyn til ulike dilemmaer knyttet til arealbruk. Utbygginger som ikke påvirker menneskelig aktivitet, ikke gir visuell forurensning eller reduserer rekreasjonsverdier vil måtte foregå i områder hvor det fra før er liten menneskelig påvirkning. Dermed kan det stå i motsetning til viktige naturverdier.</p>	

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

	være betydelige behov for nettoppgradering og oppgradering av vannkraftverk for å sikre tilstrekkelig fleksibilitet og effekt.				
Attac Norge	<p>4C) I spesielle tilfeller der det finnes et uunngåelig behov for å bygge i naturområder bør dette kompenseres gjennom restaurering andre steder. Men siden vi allerede har bygd ut for mye i naturområder, bør hovedregelen være en svært restriktiv holdning til videre utbygginger. Det er grunn til å frykte at et prinsipp om arealnøytralitet kan fungere som en unnskyldning for å fortsette nedbygging av natur. Arealnøytralitet fordrer at man verdsetter verdien av et areal. Dette er langt ifra trivielt og vil åpne dørene for "feilprising" i begge retninger - at man underdriver konsekvensene av utbygging og overdriver gevinsten av arealet man verner som kompensasjon.</p> <p>Erfaringer med bruk av lignende "offsetting"-mekanismer på klimaområdet er ikke gode, med mange problemer med kompensasjonsprosjekter av dårlig kvalitet som bunner i at de involverte aktørene har få incentiver til å sikre at prosjektene faktisk oppnår reelle utslippskutt. Tilsvarende kan man se for seg restaureringsprosjekter som ikke bidrar til biomangfold i like stor grad som naturområdene de er ment å erstatte, for eksempel i form av skogplanting med ensformede monokulturer. Arealnøytralitet kan iverksettes på ulike måter, men det er generelt grunn til å advare om at en ytterligere markedsretting av tilgang til å bygge ned naturareal vil forsterke de økonomiske forskjellene - aktører med store økonomiske muskler vil kunne bygge ut så mye areal de ønsker ved å kjøpe seg fri andre steder.</p>				
SINTEF Energi	Fornybar energi som sol, vind og vannkraft krever arealer. Dette må inngå i en	Dette bør være kunnskapsbasert og basert på "do no harm"-prinsippet.	Også her er kunnskapsbasert et viktig stikkord. Beslutninger og forankring må skje på et	Globale utfordringer krever globale føringer, men realiseres oftest på lokalt nivå. Dette må hensyntas i	Klimautfordringen er sektorovergripende. Det anses som overveiende sannsynlig at det blir behov

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

SINTEF Energi	helhetlig vurdering i forhold til løsning av klimautfordringen og oppnåelse av bærekraftsmålene.	Det må også innen for gitte rammer veies opp mot øvrige bærekraftsmål.	nivå hvor overordnede naturhensyn sikres.	styringsprinsippene som velges. Brede og gode forankrede beslutningsprosesser er essensielt.	for samordninger mellom disse om en skal løse utfordringene raskt nok. Utforming av nye styringssystemer er like viktige som teknologi- og næringsutvikling.
NTNU	Det er en kjensgjerning at intakte naturtyper som myr/våtmark og gammelskog er de beste arealene for å bidra til et lavutslippssamfunn. Disse arealene har gjennom tusener av år bundet enorme mengder karbon, og er blant de mest	For å gjøre de riktige prioriteringene trengs en bedre oversikt over biologisk mangfold både til lands og til havs. Dette oppnås ikke uten et kontinuerlig fokus på grunnleggende kunnskap om naturmangfold. Kompetanse om naturmangfold tar tid å utvikle, og den er oftest	Arealregnskap for å oppnå arealnøytralitet eller naturnøytralitet kan være nyttige verktøy, spesielt lokalt. Et fundamentalt problem med dagens bruk av konseptet er fravær av romlig kontekst. Endringer i landskapsstruktur kan ha store konsekvenser for levedyktigheten til bestander av arter, og dermed også økosystem. Fra	En tydelig formulert nasjonal arealpolitikk og styringsverktøy er derfor sannsynligvis helt nødvendig. Arealbudsjett for naturtyper og økosystem, eller tilsvarende verktøy, må derfor utformes og håndheves på nasjonalt nivå. Implementering vil nødvendigvis være knyttet til lokale forvaltningsnivåer. Dette krever både tydelige	Vi må forvente et større press på arealer til havs og ved kysten i overgangen til lavutslippssamfunnet. Spesielt gjelder dette etablering av ny fornybar energi som havvind. En utfordring er at sektorbaserte forvaltningsplaner for høstbare arter og annen næringsutvikling legger premisene for

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

NTNU	effektive karbonbindende systemene også i dag. Et lavutslippssamfunn opprettholder det unike potensialet for reduksjon av utslipp som slike økosystem representerer gjennom å unngå inngrep i slike arealer, samt restaurere når mulig. Dette vil både redusere Norges utslipp og virke positivt på naturmangfoldet. Konsekvenser av naturbruk må inn i klimaregnskap. For	stedsspesifikk slik at den ikke kan kjøpes på det internasjonale markedet, eller lett overføres fra en naturtype til en annen eller ett sted til et annet. Data og fysiske prøver fra naturmangfold som samles inn gjennom ulike typer undersøkelser og studier representerer unike og uerstøttelige tidsbilder på vår natur. Disse må gjøres åpent tilgjengelig både for å sikre transparens i beslutningsprosesser og	et rent naturvitenskapelig perspektiv er det meningsløst å forvalte arter og naturtyper kun ut fra et lokalt perspektiv. Krav til samlet størrelse på leveområder, eller bestandsstørrelse for å opprettholde livskraftige bestander, er i de fleste tilfeller mye større enn det som kan oppnås innenfor lokale forvaltningsenheter som f.eks. en kommune.	forskrifter, gode veiledere og god lokal kompetanse, men også en god overordnet styring på regionalt eller nasjonalt nivå.	arealpolitikken, ofte uavhengig av hverandre. Det er vanskelig å se hvordan en arealpolitikk som ivaretar omstilling til lavutslippssamfunnet og samtidig ivaretar de nødvendige naturhensyn skal kunne implementeres om ikke miljøforvaltningen får et mer overgripende ansvar.
-------------	--	---	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

NTNU	eksempel vil utvikling av mer fornybar energi imidlertid ikke være mulig uten naturinngrep. For å minimalisere negative effekter på naturmangfoldet er det derfor nødvendig at utbygging av ny energi legges til områder som fra før har redusert naturverdi, og basert på et grundig natur- og klimaregnskap. Tiltak vi vet har god effekt med relativt lave kostander, som et forbud mot	for å sikre en effektiv videreutvikling av kunnskap. Det er i dag ingen systematikk i sikring av kunnskap om natur på samme måte som vi for eksempel har for kulturhistoriske verdier. Kunnskap om naturmangfold må sikres gjennom sterkere krav til systematisk tilnærming, stabile strukturer, uavhengighet og åpenhet rundt undersøkelser utført eller pålagt av det offentlige.			
------	--	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

	nedbygging av myr, bør gjennomføres umiddelbart.				
Samfunnsbedriftene	<p>4A) I en åpen økonomi som den norske er havner viktig for at næringslivet skal utvikle seg og arbeidsplasser sikres og skapes. Men i fremtiden er det viktigere enn noen gang at industri og arbeidsplasser bidrar til et bærekraftig samfunn der fotavtrykkene i naturen blir minst mulig. Da er også bruk av arealer sentralt. Til mer areal vi bygger ned til større trussel er det for naturmangfoldet. Transportsektoren er en av de sektorene som tradisjonelt har beslaglagt betydelig arealer, spesielt i forbindelse med veitbygging.</p> <p>Derfor bør det legges til rette for at mest mulig gods kan reise kollektivt sjøveien. Sjøtransporten beslaglegger minimalt med arealer, men har behov for effektive</p>	<p>Siden transportsektoren er så sentral i forhold til arealbruk, så bør arealbruken få en betydelig mer sentral plass i arbeidet med nasjonal transportplan (NTP) enn det den har i dag. Nå er arbeidet med neste transportplan, som skal komme i 2024, startet opp. Vår erfaring er at arealbruk og naturmangfold har hatt en perifer innvirkning på hvordan en planlegger transportinfrastrukturen for fremtiden. Å styrke dette fokuset i arbeidet med den</p>	<p>På samme måte som arealbruk er sentralt for nasjonal transportplan, vil det være viktig at arealdisposisjoner får en sentral plass i lokale infrastrukturprosjekter. Se også vårt svar på 4a og 4c.</p>	<p>I motsetning til transport på vei og bane, beslaglegger sjøtransporten så å si ingen arealer for å transportere gods mellom havner. En satsning på sjøveien vil derfor avlaste arealbeslag og utbygging av veinettet i natur, dyrka mark, kulturminner osv.</p> <p>Noen tilpasninger av leder må likevel til på enkelte strekninger og rundt havner. Vi ser et stadig økende press på sjøarealene. Det kan medføre ulike</p>	

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Samfunnsbedriftene	<p>havnerterminaler for lasting og lossing. Havnene har derfor behov for en del arealer, men det totale arealbehovet for sjøtransport og havn er betydelig mindre enn på vei. Klarer vi å få overført større godsmengder fra vei til sjø vil det kunne avlaste veiinfrastrukturen, redusere veislitasje og redusere behovet for arealer til vei. Eksempelvis vil en sjørute direkte fra kontinentet til Vestlandet eller Nord-Norge redusere behovet for veitransport versus en rute som går til det sentrale Østlandet før videre distribusjon på vei.</p> <p>Beslutninger som tas i dag innenfor transportsektoren vil påvirke utslipp og karbonopptak i mange tiår fremover, også etter 2050. Det haster derfor å få bygget inn mekanismer som kalkulerer inn kostnader på utslipp og natur før beslutningene tas.</p>	<p> neste transportplanen bør derfor være helt sentralt om en skal kunne ivareta naturmangfoldet i årene fremover. Det kan eksempelvis gjøres ved å a et eget arealregnskap kombinert med et krav om nettonull arealforbruk, eventuelt også et krav om tilbakeføring av natur. Et slikt regnskap kan eventuelt også spesifiseres på ulike naturtyper, eksempelvis myr og gammelskog.</p> <p>Vi viser til en interessant svensk utredning fra 2022, SOU 2022:21 Rätt för klimatet. Denne</p>		<p>interessekonflikter mellom miljøvern, fiske, energi, oppdrett og transport. Men pr i dag har ikke forvaltningsplaner og sektorlovgivning stor betydning på sjøtransporten. Vi ser derimot ikke bort fra at dette kan bli en problemstilling og da er det viktig at sjøtransportens viktige rolle både for miljø- og klima, transport, industri og næringsutvikling vektlegges.</p>
--------------------	---	---	--	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Samfunnsbedriftene	<p>Areal og grønn industri</p> <p>En grønnere fremtid forutsetter produksjon, distribusjon og bruk av karbonfri energi. Flere steder i Norge er det nå på trappene å fremstille hydrogen og ammoniakk i eller i nærheten av havner og i tillegg kommer batteriproduksjon flere steder. En annen næring som vi vil se mer av er vindmøller, både på sjø og på land. Slike gigantiske turbiner vil trenge effektive havner for transport og montering, så vel som service og vedlikehold i årene fremover. Også fangst og lagring av karbon (CCS) blir viktig flere steder i landet. Mye av dette er også en del av regjeringens nye nærings- og industripolitikk</p> <p>Havnene er en viktig brikke i denne utviklingen. Paradokset er at denne aktiviteten vil ha behov for større arealer, både på grunn av produksjon, men også fordi en del av disse drivstoffene vil</p>	<p>utredningen tar et oppgjør med tradisjonell bruk av samfunnsøkonomiske modeller i transportplanlegging og mener at de i seg selv bidrar til økt transportvekst, noe som ikke er forenlig med kravene på klima og naturmangfold.</p>		
---------------------------	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Samfunnsbedriftene	trengte større sikkerhetssoner. Det er også betydelig usikkerhet med hensyn til hvilke drivstoff som blir dominerende i årene fremover og om havnene må ha en større "meny" av energitilbud. Uansett vil det være mer hensiktsmessig å ha mye av denne aktiviteten langs kysten slik at mesteparten av transporten går på skip. Det vil både avlaste annen infrastruktur og redusere behovet for større arealinngrep andre steder.				
Naturvernforbundet	Et lavutslippssamfunn er et samfunn som har tilpasset seg planetens tålegrenser for utslipp av klimagasser. Et lavutslippssamfunn må også anerkjenne naturens tålegrenser og kan derfor ikke	Vi må ha bedre nasjonal kunnskap om naturen med et økologisk grunnkart. Det må stilles strengere krav og brukes mer penger. Vi må ha mer naturkartlegging og uavhengige kartlegginger	Med en naturkrise hvor nedbygging av natur er den største trusselen mot naturmangfoldet, bør nye utbygginger skje allerede nedbygde områder. Derfor er arealnøytralitet et nyttig mål, men det har sine begrensninger dersom det skal inneholde ordninger	Det er et åpenbart behov for tydeligere nasjonale rammer for arealpolitikken, dersom nasjonale naturmål skal bli nådd. Problemet er godt beskrevet i den ferske rapporten "Bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre", skrevet av NINA, Oslo Met og Holt	Forvaltningsplanene er et godt utgangspunkt, men har hittil i liten grad blitt brukt som verktøy for å sikre måloppnåelse til havs, ettersom mye av debatten har fokusert på åpning for oljevirksomhet eller ikke. I kommende periode bør havpanelets mål om 30

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Naturvernforbundet	<p>basere seg på å bygge ned mer naturareal. Det vil være svært viktig for et lavutslippssamfunn å ta vare på karbonrik natur som myr og gammelskog samt naturtyper som vil hjelpe oss å tilpasse oss et endret klima (vassdrag og våtmark).</p> <p>Dette oppnås gjennom å bruke allerede utnyttede arealer smartere samt fortette på en kvalitativt god måte</p>	<p>(sertifisering/offentlig). Digitalisering av planprosesser er i utvikling, men bør forsterkes. Det er behov for investering i hele prosessen knyttet til et digitalt økologisk grunnkart, fra innhenting av kunnskap (fjernmåling, modellering av data), analyse og produksjon av data (offentlig dataservert, samarbeid om digital kartproduksjon) til brukerverktøy (veiledning,</p>	<p>som kompenserer for nye inngrep, eksempelvis tap av vassdragsnatur.</p>	<p>& Winge (https://www.ks.no/content/assets/d6808fa016bf45d185e397b865f86d3c/BerekraftigArealbruk.pdf). Rapporten inneholder mange gode tiltak, men adresserer på grunn av begrenset mandat i liten grad behovet for nasjonale og sektorovergrepene retningslinjer for arealpolitikken. I tillegg til de foreslåtte 15 grepene mener vi det også er behov for økt bruk av rikspolitiske retningslinjer, sterkere involvering fra statsforvalter og økt fokus på nasjonale utvalgte arter og naturtyper</p>	<p>prosent marint vern gjøres førende for havpolitikk og oppfølging av forvaltningsplaner, samtidig som tilbakemeldinger om at miljøkvalitetsindikatorer ikke blir nådd (som på for eksempel sjøfugl) må føre til at det gjennomføres forvaltningstiltak. Naturmangfoldsloven med hele sitt apparat av utvalgte områder, naturtyper og arter må utvides til hele den økonomiske sonen.</p>
---------------------------	---	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Naturvernforbundet	<p>(beholde grønne lunges). Den viktigste naturen må vernes, slik at vi ikke trenger å bruke tid på stadige omkamper, men heller kan konsentrere seg om å utvikle innovative løsninger for ombruk av allerede nedbygde arealer</p> <p>Omstillingen til en slik arealbruk vil kreve kraftig omlegging av dagens praksis. SSB sin rapport om utbygd areal viser at hele fire femdel av</p>	<p>automatisering av søknadsprosesser). Det arbeides nå med å utvikle bedre grunnlagsdata tilrettelagt for selvbetjening i søknadsprosesser. Digitalisering vil føre til et bedre og mer oppdatert kunnskapsgrunnlag og at samfunnet bedre kan ta stilling til dilemmaer og konsekvenser ved arealutbygging, noe som vil bedre beslutningsgrunnlaget. Det må også være ambisjon om at alle</p>		<p>i arealplanleggingen. Koplingen mellom KLD som miljømyndighet og statsforvalterens rolle i planprosessene må gjenopprettes, gjennom tilbakeflytting av plan- og bygningsloven til KLD som fagdepartement.</p> <p>OECDs gjennomgang av norsk miljøpolitikk våren 2022 viste også tydelig at det er for svak kopling mellom nasjonale mål på naturområdet og lokal gjennomføring. https://www.oecd-ilibrary.org/environment/oecd-environmental-</p>	
---------------------------	--	--	--	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Naturvernforbundet	<p>ny bebyggelse og infrastruktur de siste 10 årene er blitt bygd på natur- og landbruksareal, mens kun en femdel av ny bebyggelse og infrastruktur er blitt bygd innenfor allerede bebygde areal.</p> <p>https://www.ssb.no/natur-og-miljo/artikler-og-publikasjoner/_attachment/415893?_ts=17ef74fe760</p> <p>Artsdatabankens oversikt over antallet</p>	<p>biologiske kartlegginger bør være gode nok til å gå inn i offentlige, digitaliserte naturdatabaser.</p> <p>Det er de siste årene kommet flere rapporter som viser at dagens praksis gjør at avgjørelser som har store betyninger for naturmangfoldet, tas på et mangelfullt grunnlag. Se for eksempel årets rapport fra Artsdatabanken "Artskartlegging i konsekvensutredninger etter plan- og</p>		performance-reviews-norway-2022_59e71c13-en	
--------------------	---	---	--	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Naturvernforbundet	<p>truede arter som påvirkes negativt av ulike former av arealendringer på land viser at utbygging og skogbruk er de største truslene mot norske arter, med opphørt landbruksdrift på tredjeplass og jordbruk på fjerdeplass (https://artsdatabanken.no/Media/F41350?). Arealbruken til utbygging, skogbruk og jordbruk er altså i en særstilling og må</p>	<p>bygningsloven” (https://www.artsdatabanken.no/Pages/334985/Rapport__vi_kartlegger_ikke_godt) samt rapport fra 2015 som viser store avvik i naturkartleggingen før vannkraftutbygginger (https://biofokus.no/biofokus-og-miljofaglig-utredning-med-nedslaende-rapport-om-biologisk-mangfold-og-smakraft/).</p> <p>Forbindelsen mellom utbygger og kartlegger må brytes for å sikre uavhengige utredninger</p>			
--------------------	--	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Naturvernforbundet	<p>dermed få særskilt fokus i et lavutslippssamfunn.</p> <p>Skogbruket dekket store arealer og utgjør en stor påvirkning på naturen. Opp mot 80 prosent av karbonet som er lagret i skogøkosystemet, finnes i jorda. Utfasing av flatehogst vil bedre naturmangfoldet og redusere klimagassutslippene fordi flatehogst øker CO2-utslippene fra</p>	<p>og tillit til arbeidet. Vi mener at uavhengige kartlegginger må gjøres for eksempel gjennom en sertifiseringsordning/stikkprøveordning for kartleggere eller gjennom at det offentlige tar over bestilleransvaret. Slik det er i dag, er det utbygger som er ansvarlig for å bestille naturkartleggingene. Utbyggerne har altså et stort insentiv til å velge den tilbyderen som gir det billigste tilbudet, eller til å velge en</p>			
--------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Naturvernforbundet	<p>jorda, som det tar mange tiår å kompensere med ny skog. Og det er smart å utsette hogst i eldre skog fordi den tar opp og lagrer mye CO2, selv 50-100 år forbi hogstmoden alder.</p> <p>Les mer: https://media.wwf.no/assets/attachments/SKOGKUR-2030-til-TRYKK-NY-TOTAL.pdf</p> <p>Det norske jordbruket bør omstilles for både å ivareta biologisk mangfold, bli mer klimavennlig og</p>	<p>tilbyder som har en historikk som tilsier at de svært sjelden finner sjeldne arter. Utbygger har få insentiver til å bestille en grundig og omfattende naturkartlegging som gir et reelt inntrykk av naturverdiene i utbyggingsområdet.</p>			
---------------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Naturvernforbundet	bærekraftig samt øke vår selvforsyningsgrad. Dyrka mark må vernes, og på de 5,6 millioner dekar dyrkajord der det er mulig, bør det dyrkes korn, belgvekster, grønnsaker, potet, frukt og bær istedenfor å bruke arealene til beite eller dyrefôr. Slik kan bonden produsere i størrelsesorden 10 ganger så mye menneskenyttbar mat målt i matenergi som nå. Kjøtt- og				
--------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Naturvernforbundet	<p>melkeproduksjon bør baseres på lokale, fornybare ressurser og ikke på importert kraftfôr og kunstgjødsla innmarksbeite.</p> <p>Klimaendringer er en raskt økende trussel mot norske arter (https://artsdatabank.no/rodlisterforarter 2021/fordypning/klimaendringerokeribetydning). Jo mer presset artene og naturen er, jo mer sårbar blir naturen mot klimaendringer og de</p>				
--------------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

Naturvernforbundet	andre negative påvirkningsfaktorene. Jo mer rom vi gir til naturens naturlige prosesser og økosystemenes naturlige samspill, jo mer robust blir økosystemene mot påvirkning og endringer.				
Ungdommens fylkesutvalg Trøndelag	I en ideell verden brukes norske arealer til smart og moderne infrastruktur, der bærekraft og naturpreservasjon er i fokus.	Vi kan sette større fokus på marin- og landbruksforskning, dette vil gi oss flere ideer og løsninger som vil hjelpe oss i framtiden.	4C) Areal/ naturnøytralitet er viktig fordi de to balansere ut hverandre. Ved å bruke biologiske løsninger og se på naturen for ideer når vi utvikler infrastruktur, forsikrer vi en bærekraftig utvikling av norsk areal.		

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Biogass Norge		I Norge har vi arealplaner som forvaltes av kommuner og fylker. Disse planene omhandler også naturkvaliteter og biologisk mangfold og kan videreutvikles. Tilsvarende planer burde vi også utvikle for havområdene.	I regulering av areal bør det også gjøres en vurdering av hvilket klimaavtrykk virksomheten som skal benytte arealet har. Skal det gis tillatelse til en utbygging bør det være klart hva ny virksomhet innebærer av utslipp. I Norge er arealplaner lokalt forankret. Det bør de fortsatt være.	Det kan gis føringer på klimeffekter av arealbruk.	Arealpolitikk til havs er basert på andre premisser enn på land. Det bør i større grad lages arealplaner til havs som beskriver kvalitetene på havområdene og nye tiltak i norsk sone bør avkreves en beskrivelse av både klima og miljøeffekter. Arealpolitikk til havs krever også i større grad samarbeid på tvers av land, men det er også geopolitikk.
Offshore Norge Offshore Norge	Se svar under 4E.	Se svar under 4E.	Se svar under 4E.	Se svar under 4E.	Systemet med helhetlige forvaltningsplaner ble etablert for å oppnå bærekraftig bruk av havressursene. De skal være

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Offshore Norge					<p>et verktøy for å legge til rette for verdiskaping og samtidig opprettholde naturmangfoldet i havområdene utenfor Norges kyst. Dette gjøres ved at oppdatert kunnskap legges til grunn for å vurdere påvirkning fra ulike næringer. Den totale belastningen vurderes så opp mot naturens tålegrenser.</p> <p>Forvaltningsplanene er et viktig verktøy som må videreutvikles og også i fremtiden ligge til grunn for helhetlige og kunnskapsbaserte arealvurderinger.</p>
----------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerne på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

Norges Skogeierforbund	Skogarealene benyttes på en slik måte at vi både tar hensyn til artsmangfoldet, klimaet og produksjon av bærekraftige produkter. Det er en positiv utvikling for biologisk mangfold i skog. Miljøsertifiseringen av skogbruket har bidratt til dette. Denne utviklingen må fortsette.	All kartlegging av natur må følge Natur i Norge sitt type- og beskrivelsessystem. Det bør igangsettes et arbeid med å identifisere ulike sektorer sitt kartleggingsbehov med mål om utvikle en omforent metode som gjør at man kartlegge et areal en gang og dekke ulike sektorens behov. Det vil redusere unødvendig dobbeltkartlegging og slik at ulike sektorer samlet og på en effektiv måte kan bidra til å øke	I Norge avskoges det områder tilsvarende omtrent 50 km ² hvert år, noe som gir store utslipp (3,1 mill. tonn CO ₂ -ekv. i 2019). Disse arealene går til utbygging av infrastruktur og bygninger, samt til jordbruksformål. Det er et åpenbart klokt klimatiltak å redusere avskogingen, men det vil være vanskelig å unngå helt. Derfor bør man plante til ny skog minst tilsvarende det arealet som avskoges hvert år. Planting på nye arealer (hovedsakelig gjelder dette gjengroingsarealer) er nøye utredet og utprøvd i Norge.		
-------------------------------	---	--	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Norges Skogeierforbund		kunnskapen. Det bør vurderes om man ved bruk av ny teknologi som miljø-DNA kan opprette systematisk prøveflatenett for overvåking av arters utvikling.	Vi har store arealer som egner seg for planting uten at dette gir store negative konsekvenser for naturmangfold og friluftsliv. FNs klimapanelers scenarier viser at enorme arealer må tilplantes globalt dersom vi skal greie 1,5-gradersmålet. Derfor bør vi også bidra til å plante mer skog enn det vi bygger ned.		
SINTEF AS	Sameksistens og restaurering må prioriteres for at vi skal forhindre ytterligere nedbygging. Sameksistens har lenge vært en	Mangelen på kunnskap om havet, fiskearter og mangfoldet som utfordres av menneskelige aktiviteter har ført til blant annet overfiske - en av de fem sterke	Ja, om det følger et hierarkisk system som først og fremst skal unngå nedbygging av uberørte arealer, og så restaurering og/eller kompensasjon når det ikke kan unngås. Dette bør ligge nasjonalt, i det	Absolutt, men slike formuleringer må følges opp med nødvendig personell også. Globale mål om arealnøytralitet kan bare nås om lokale konsekvenser hensyntas og settes i perspektiv, og kompenseres	Nei – dagens flernivå forvaltningssystem er utfordrende i alle ledd, inklusive industriledet, som ønsker raskere beslutninger. Dette er vanskelig når forskjellige forvaltningsledd følger forskjellige planer for

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

SINTEF AS	utfordring til havs, ofte på grunn av overlappende jurisdiksjoner mellom sektorer og forskjellige forvaltningsnivåer. Dersom vi skal nå mål om å leve i harmoni med naturen innen 2050 må vi prioritere å komme opp med teknologiske løsninger som bidrar til at vi både kan utvinne ren energi (vindturbiner, solceller) og beholde for eksempel transportknutepunkt	driverne av tap av naturmangfold globalt. Dette er ikke ukjent, en av de globale bærekraftsmålene tar dette for seg under SDG14, delmål 4. Til tross for gode intensjoner så både kom og gikk deadlinen for å nå dette målet fra FN som skulle gjøre slutt på ulovlig, urapportert og uregulert fiske allerede i 2020. Målet om en slutt på subsidier som bidrar til overkapasitet og overfiske er også på overtid. Dette kan	minste koordinering av denne. Dette er et arbeid som krever sameksistens av industriaktører som i dag legger beslag på arealer hvor ingen andre aktiviteter kan ta plass samtidig. Utfordringene ved å samlokalisere vindmøller til havs med tang og tare dyrking er en interessant løsning, som skal utforskes i Horizon Europe prosjektet OLAMUR som ledes av HI fra 2023. Flere slike initiativ bør prioriteres også gjennom forskningsrådet og andre virkemidler, og med sameksistens mellom andre næringer også. Her må flere	når det er mulig. Det er behov for kunnskapsutveksling mellom forvaltningsnivåene, og bedre kunnskapsgrunnlag for å bygge kompetanse lokalt, som i kommunene.	møter og beslutninger og kan overprøve hverandre. En samordning av forvaltningen er kritisk for at arealpolitikken skal gå raskere, slik at vi kan omstille oss i takt med til tider veldig raske endringer i miljøet.
------------------	---	---	--	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

SINTEF AS	og havbaserte næringer innenfor bærekraftige rammer for fiskeri, havbruk, mineralutvinning, mudring mm. Vi må lære av og fremme eksempler hvor natur og industri sameksisterer. Havnesektoren i Norge er presset på arealer, særlig når de skal bli knutepunkt for både transport og energi. De er presset både til havs, hvor større moderne skip, og sikkerhet, krever mudring, men hvor	knyttes sammen med sterk befolkningsvekst og økt behov for mat fra havet for å lette presset på landbaserte kilder. Det positive er at mange nå i økende grad ønsker å vite at fisken de spiser er bærekraftig og at fangsten ikke bidrar til enda mer tap av naturmangfold. De ønsker verifiserbar dokumentasjon på at reguleringer har blitt etterlevd og at ressursene har blitt fangstet på optimalt, noe som også vil kunne bidra til mer til rettelagt	problemstillinger hensyntas, som forsikringsutfordringer, synergier i verdikjeden, sambruk av fartøy mm. Norge må ønske å investere i en restrukturering av forvaltningssystemet slik at det er mer strømlinjeformet og mindre tidskrevende slik at næringen lettere kan komme med innovative løsninger som er reaktive om nye muligheter finnes. Dette er utfordrende forvaltningsmessig. Restaurering av områder til lands og havs må også prioriteres, slik som det skal jobbes med i Horizon Europe prosjektet		
-----------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

SINTEF AS	dette kan ha uante konsekvenser både for økosystem, og risiko rundt evt. sedimenter med giftstoffer. Og også til lands, hvor de konkurrer om areal som skal gå til boligbygging og byutvikling, og ikke minst naturreservater og friluftsområder. Vi må fremme løsninger som gjør at industri og havner optimaliserer og utnytter arealet de allerede har, på best mulig måte, både	forvaltning. Dette er dessverre fremdeles en utfordring i dagens fiskerier, hvor data som fiskerinæringen i dag er pålagt å registrere og rapportere til norske myndigheter er basert på selvangivelse og manuelle registreringer. Selv om rapporteringsløsningene i all hovedsak er elektroniske, registreres opplysningene som oftest manuelt i systemene uten at det stilles krav om dokumentasjon. Vi kan	CLIMAREST som ledes av SINTEF Ocean. Samtidig trengs en koordinert samstyring med og mellom kommuner og forvaltningsnivåene kommune, fylkeskommune og nasjonale myndigheter. Det er behov for kunnskapsutveksling i deres arbeid med arealforvaltning og naturhensyn. Kommuner sitter på et enormt ansvar som forvaltere av plan- og bygningsloven, og opplever samtidig å komme for sent inn i planprosessene for å kunne påvirke og ivareta naturhensyn, spesielt når dette skal vurderes opp mot		
-----------	---	---	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

SINTEF AS	med nye teknologiske løsninger, men også organisatoriske, strukturelle eller regulatoriske innovasjoner som kan støtte og bidra til dette. Automatisering av utstyr i havn, samt automatiserte lettere sjødroner kan bidra til mindre press på arealet på land og havbunn. Men det må også jobbes mer å fremme dialog mellom ulike arealbrukere på et tidlig stadium. Særlig der det er uenigheter.	også få redusert datakvalitet ved ubevisst feilrapportering. Dette er i tillegg mye jobb for fiskerne. Noe som kan gjøres enklere ved automatisk fangstrapportering. Fiskeridirektoratet jobber allerede med dette under FangstID programmet, og dette bør styrkes og samarbeidet med næringen bør bli enda sterkere slik at opptak av løsninger lettere kan implementeres når de er testet.	tallfestet lønnsomhet, kost og nytte, i for eksempel vurderingen av store nasjonale vegprosjekter. Det er behov for å forbedre verdsetting av arealbruk, og teste ut en integrering av naturregnskap med samfunnsøkonomisk analyse for å undersøke om og hvordan dette kan bidra til et bedre beslutningsgrunnlag, og at dette skjer gjennom medvirkning mellom alle tre nivåene.		
------------------	---	--	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

SINTEF AS	Vi må ikke minst fremme løsninger på naturens premisser, naturbaserte løsninger som utnytter det potensialet som allerede ligger i omgivelsene og grunnen i området industriområdene ligger.	Det er likevel en sannhet at det er utfordrende å jobbe med informasjon fra havet, da vi til enhver tid mangler koordinert oversikt på grunn av både manglende forskning (og manglende prioritering av forskningsmidler på dette) og manglende teknologi for å kunne automatisere innhentet data og unngå at denne – når innhentet - likevel faller under immaterielle rettigheter (IPR). Offentlig tilgjengelig data bør			
-----------	--	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

SINTEF AS		være et krav når det kommer til informasjon om naturmangfold, og dette kan gjøres blant annet gjennom automatisert fangstdatainnhenting fra fiskefartøy som foreslås fra FangstID programmet, og som det som har blitt utviklet i blant annet i EU prosjektet Smartfish og videreføres i HorizonEurope prosjektet EveryFish. Fokus på innhenting av data automatisk, og en fordeling av denne dataen gjennom			
-----------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

SINTEF AS		blockchain bør prioriteres med tilhørende infrastruktur som legger til rette for at man kan hente og dele informasjonen automatisk.			
Bergen kommune, ved Klimaetaten		For å sikre at areala som enten inneheld mykje karbon og/eller areala som bind mykje karbon vert ivaretatt i arealforvaltninga trengst det meir kartlegging av kvar desse finst. Det er ikkje hensiktsmessig at kvar og ein kommune set i gang ein slik kartlegging. Dette bør	Endring og nedbygging av areal er den største trugsmålet mot naturmangfald i Norge. Klimautvalet bør difor sjå på kva arealnøytral arealforvaltning i kommunane kan bidra med i omstillinga, som grunnlag for å nasjonalt vurderer påbod om dette. Med ei slik ramme vil ein berre bygge ned jomfrueleg areal om det		

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Bergen kommune, ved Klimaetaten		skje i nasjonal regi med ein innretning som sikrar at dataa er relevante i ein kommunal kontekst, der arealforvaltinga skjer.	<p>er høgst nødvendig. Eit krav om arealnøytralitet vil kunne hindre storstilt nedbygging av jomfrueleg areal som for tida skjer i samband med bygging av fritidsbustadar.</p> <p>Urbanisering og fortetting for å redusere arealbruk, minimere reisebehovet og legge til rette for deling for fellestenester er viktige grep. Bur mange på lite areal med kort veg til naboen, kort veg til tenestetilbod og kort veg til jobb eller skule sparar ein areal som kan avsetjast mellom anna karbonlager,</p>		
---------------------------------	--	---	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Bergen kommune, ved Klimaetaten			vassopptak og for å sikre naturmangfaldet.		
Norsk Institutt for Naturforskning (NINA)	<p>Dette er et avgjørende spørsmål. Det internasjonale naturpanelet (IPBES 2019) slår fast at til tross for at naturen er grunnleggende for vår eksistens på kloden, så har mennesket på global basis aldri før lagt beslag på og tatt ut så mye fra naturen som vi gjør i dag. I dag bruker vi nesten dobbelt så mye av</p>	<p>Forvaltning av arealer må framover skje på en måte som er bra for både natur og klima - både med hensyn til å sikre naturlig karbonlagring i økosystemene og for å sikre økosystemer og arealer som kan bidra til samfunnets klimatilpasning. Vi viser i denne sammenheng til vårt høringsinnspill til Klimakur, der vi peker på en del svakheter i</p>	<p>Prinsippene for arealnøytralitet bør bygge på bevaring, restaurering og forbedring av naturtilstand og ivaretaking av karbonlagring og -opptak i naturlige økosystemer. Dagens arealpolitikk fører både til fjerning av habitater, men også til degraderingen av deres økologiske tilstand. Dette blir lett glemt i iveren etter å kun fokusere på å unngå arealtap som klima og miljøtiltak. God forvaltning</p>	<p>NINA mener at det trengs en tydeligere statlig arealpolitikk. Vi viser i denne sammenheng til anbefalingene fra forskningsprosjektet EVAPLAN (EVAPLAN 2018) og anbefalinger et prosjekt som NINA har bidratt i på oppdrag fra KS .</p> <p>Statlige planretningslinjer, tydelige nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging og tydelige retningslinjer om</p>	<p>Forvaltningsplanene for havområdene er et svakt instrument for forpliktende oppfølging av enkeltsektorer. Planene må følges opp av forpliktende tiltak, reguleringer og virkemidler som støtter opp under nasjonale og internasjonale mål på natur- og klimaområdet. NINA viser til en avlagt doktogradsavhandling fra 2019 som har sett på forvaltningsplanene som et instrument for</p>

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA)	<p>jordas biologiske ressurser som i 1980 og 75 % av jordens arealer er betydelig endret som følge av menneskelig aktivitet, noe som har resultert i at en million arter i dag regnes som utrydningstruet. I Norge har det også vært økende og betydelig arealnedbygging og -fragmentering, og dette er den langt største påvirkningsfaktoren for biologisk mangfold i Norge.</p>	<p>kunnskapsgrunnlaget, rapporteringssystemet og foreslåtte tiltak og virkemidler når det gjelder å sikre en slik god helhetlig virkemiddelbruk (NINAs høringsinnspill til Klimakur 2030).</p> <p>Naturregnskap er et metodisk rammeverk for å gi oversikt over mengde og utstrekning av naturverdier og naturgoder som grunnlag for avveininger mellom hensyn og beslutninger om arealbruk. NINA viser til</p>	<p>av arealene fordrer ikke bare arealnøytralitet, men også en positiv utvikling i den økologisk tilstand som følgelig også kan bidra til reduserte klimagassutslipp, økt opptak og bedre klimatilpasning gjennom naturbaserte løsninger, og som er nødvendig for å ha en robust natur som opprettholder sin funksjon og tilpasningsevne.</p> <p>Partslandene i konvensjonen for biologisk mangfold (CBD) vil snart vedta nye internasjonale mål for naturmangfold. Visjonen for gjennomgripende endringer</p>	<p>nasjonale og vesentlig regionale interesser som gir grunnlag for innsigelser koblet opp mot et godt kunnskapsgrunnlag for de nasjonale interesser knyttet til natur og klima, vil gi viktige rammer og føringer for arealpolitikken. Hensynet til viktige naturverdier og naturgoder må omtales på en tydelig og planmyndigheter må ha tilgang til et godt, oppdatert og lett tilgjengelig kartgrunnlag som kan brukes i sine planprosesser og – beslutninger.</p> <p>Arealpolitikken bør i større</p>	<p>økosystembasert forvaltning . Avhandlingen understreker at det viktigste er at den nasjonale regjeringen tar et overordnet ansvar for å samordne forvaltningen og avklare politikken. Havet utsettes for mange negative påvirkninger som til sammen forverrer havmiljøet. For å motvirke dette må man finne ut hvorfor, fordele ansvaret for effektive tiltak og sette disse ut i livet. Dette er kjernen i helhetlig, økosystembasert havforvaltning. Det pekes videre på at økosystembasert havforvaltning for lenge</p>
--	---	--	--	---	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

<p>Norsk Institutt for Naturforskning (NINA)</p>	<p>Også i Norge er et stort antall arter truet av utryddelse.</p> <p>Klimaarbeidet har de senere årene medført forvaltning og tiltak som i mange tilfeller har negative konsekvenser for natur og naturgoder (som f.eks. naturlig karbonlagring i økosystemene). FNs klimapanel understreker at en bærekraftig arealforvaltning og ivaretagelse av gjenværende vill</p>	<p>arbeidet som er gjort med å utvikle og teste ut metoder for naturregnskap i Norge og andre land. NINA har gjennom flere avsluttede og pågående prosjekter skaffet vesentlig kunnskap om hvordan informasjon om økosystemenes arealutstrekning, tilstand og økosystemtjenester kan sammenstilles i det metodiske rammeverket som FNs standard for naturregnskap utgjør. NINA mener at dette</p>	<p>(transformative change) har ambisjon om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2030, og reversere tapet fram mot 2050. For å følge CBDs mål må vi iverksette både arealnøytralitet og restaurering/forbedring av miljøverdier. Et eksempel på et utviklet verktøy for å synliggjøre naturgoder, er det følgende, som er utviklet i England; The Environmental Benefits from Nature Tool - Beta Test Version - JP038 (naturalengland.org.uk). I England har myndighetene (DEFRA, Natural England) også igangsatt et system for</p>	<p>grad ivareta viktige arealer for natur og karbonlagring og også omfatte hvordan man bruker arealer i produksjonssammenheng som besluttet både på lokalt og regionalt nivå. Jordbruket og skogbruket er to store påvirkningsfaktorer på arealbruksendringer, naturressurser og skjøtsel av seminaturlige naturtyper.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilskuddssystemet for jordbruket og skogbruket (inkludert skogfond) bør i større grad stimulere til produksjon av klima- og naturgoder <p>Naturbaserte løsninger bør lønne seg i større grad for sektorer som</p>	<p>vært dominert av ønsket om å få nok kunnskap om økosystemene, og at det i alt for liten grad vært fokusert på behovet for å formulere og iverksette effektive tiltak. For å ha en fungerende økosystembasert havforvaltning er man avhengige av at det gjøres helhetlige vurderinger av havmiljøet for områder, noe som innebærer en form for strategiske konsekvensutredninger. Sander, G. (2019). Implementation of ecosystem-based ocean management. Tromsø: UiT</p>
---	---	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

<p>Norsk Institutt for Naturforskning (NINA)</p>	<p>natur er avgjørende i det videre klimaarbeidet (IPCC 2022). De foreslår effektiv ivaretagelse og vern av 30-50 % av økosystemene er nødvendig for å sikre tilstrekkelig robusthet i økosystemene ved de klimaendringene vi kan forvente å få framover.</p> <p>Å unngå å bygge ned og påvirke arealene er det viktigste, ellers er arealnøytralitet kombinert med en helhetlig og storskala</p>	<p>per i dag er av de beste rammeverkene for å få et spekter av sentral informasjon som grunnlag for beslutninger som har konsekvenser for arealene og de goder de skaper. Det krever imidlertid satsing på innhenting av tilstrekkelig data og kunnskap som kan tas med i regnskapene. Dette krever satsing på både kartprodukter tilpasset ulike brukergrupper og det krever innhenting av bakkesannheter om</p>	<p>å måle og implementere en slik "Biodiversity Net Gain" i planlovverket for bruk av natur. Det skal stilles krav til utbyggere til å både sikre eksisterende naturverdier basert på en "biodiversity metric", samtidig som de også skal øke verdien med minimum 10 %. Dette skal sikres i minst 30 år. Systemet er utviklet i samarbeid med utbyggere og næring med bred støtte der det også gir andre positive verdier som bedre lokalmiljø, helse, karbonbinding og klimatilpasning. Slike systemer må til for å bruke</p>	<p>braker arealer og innsatsfaktorer. Vi viser også til NINAs høringsinnspill om innretning av BIONOVA .</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dreining av jordbruksavtalen i en mer klima- og miljøvennlig retning går alt for å nå både 2030- og 2050-målene for klima og miljø. Det er behov for en felles visjon for bærekraftig matproduksjon og skogbruk basert på internasjonale mål for natur og klima. • Kanaliseringspolitikken i jordbrukspolitikken er en mekanisme som stadig har blitt forsterket de siste 10-årene av relativt kortsiktige 	<p>Norges arktiske universitet https://munin.uit.no/handle/10037/15191 Sander, G. (2018). Ecosystem-based management in Canada and Norway: The importance of political leadership and effective decision-making for implementation. <i>Ocean and Coastal Management</i>, 163, 485 – 497. https://doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2018.08.005</p>
---	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA)	<p>satsing på restaurering av natur viktige ledd i gjennomgripende endringer for å nå klimamålene fram mot 2050.</p> <p>Arealbruken i et lavutslippssamfunn må ivareta følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjenbruk av arealer som alt er nedbygget • La gjenværende natur være i fred, unngå nye inngrep så langt det er mulig • I størst mulig grad restaurere natur som har dårlig tilstand, slik at økosystemene 	<p>naturen og karbonlagrene gjennom langsiktig overvåking. For mer informasjon om hva som er gjort i Europa, se: https://ecosystem-accounts.jrc.ec.europa.eu/.</p> <p>Det er behov for bedre analyser over hvilke natur- og karbonressurser som er tapt siden 1990 og at trender kan analyseres for å lage framskrivninger for arealbruk på ulike økosystemer på lik linje</p>	<p>arealene på en bærekraftig måte og oppnå målet om et lavutslippssamfunn. Vi anbefaler Klimautvalget å ta kontakt med DEFRA for å undersøke hvordan de iverksetter dette regelverket og hvilke samfunnsøkonomiske vurderinger som er presentert i forbindelse med deres ambisiøse plan om ikke bare arealnøytralitet, men også en reversering av tapet. I Norge kan man eksempelvis som et første steg sette mål for redusert nedbygging av natur basert på system for jordvernmålet for jordbruksarealer og følge</p>	<p>produksjonshensyn. Balansen i kanaliseringspolitikken bør evalueres og justeres for å optimalisere jordhelse blant annet gjennom bedre karbonopptak, redusert erosjon, gjenbruk av næringsstoffer og skjøtsel av karbonrike seminaturlige naturtyper som kystlynghei og slåttemark. NINA Brage: Karbonlagring i norske økosystemer (revidert utgave)</p>	
--	--	---	--	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA)	<p>oppnår god tilstand, reduserer fragmentering og bedrer økosystemtjenestene.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innrette virkemiddelbruken slik at punktene over ivaretas samtidig som skadelige virkemidler fjernes. <p>Hanssen & Aarsæther (red.) (2018). Evaluering av plan- og bygningsloven (EVAPLAN 2008) - OsloMet NINA Prosjektnotat (ks.no)</p>	<p>som for klimagassutslipp – da vil man i større grad se klima og natur i sammenheng og ta bedre forvaltningsbeslutninger på kort og lang sikt inkludert vurderinger av samlet belastning for natur, klima og samfunn.</p> <p>Digitaliseringens rolle for optimalisering av klima- og miljøovervåking er i rask utvikling. Eksempler på metoder som allerede er i ferd med å tas i</p>	<p>samme forvaltningssystem/ansvarfordeling. Det bør settes konkrete mål basert på kunnskap om forekomst, utstrekning og tilstand av naturtyper/økosystemer med en helhetlig rapportering og vurdering av samlede naturområder. Et slikt system er allerede etablert for jordvern og bør kunne utvides til karbonrike naturtyper. Det andre steget vil være å stille krav til tilsvarende restaurering av nedbygde/drenerte naturtyper. Målene kan fastsettes både på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå</p>		
---	---	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA)		bruk i energisektoren for å overvåke miljøeffekter og naturmangfold er økt bruk av fjernmålingsdata sammen med bakkesannheter og maskinlæring, måling av karbonflukser og miljøDNA. Teknologiutviklingen drivers fram av bl.a. ny sensorteknologi og stordatahåndtering.	og følge CBDs målstruktur. Rapporteringen fra kommunene bør inngå i nasjonal miljøstatistikk og internasjonal rapportering om endringer i naturverdier med tilhørende klimagassutslipp.		
Energi Norge	4B) Anlegg for produksjon og overføring av kraft medfører påvirkning av natur og areal. FNs naturpanel melder at naturmangfoldet aldri har vært så truet som i dag og at hovedgrunnene er menneskeskapte. Klimaendringene og arealbruk er blant de fem hovedgrunnene. Vi har et omfattende og godt system for konsesjoner for utbygging og drift av energianlegg i Norge som sikrer transparente prosesser og involvering. Likevel kan nyetablering være kontroversielt, og det tar lang tid å utvikle nye kraftanlegg. Det er viktig at beslutninger om arealendringer er basert på et godt kunnskapsgrunnlag. Utvidelse og etablering av naturfaglig kunnskapsgrunnlag tar tid og vi har dårlig tid				

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Energi Norge	<p>om klimamålene skal nås. Vi anbefaler derfor en vurdering av mulighetene og behovet for nasjonal kartlegging av naturmangfold slik at det eksisterer et bedre grunnlag når ny kraftproduksjon og nytt nett skal etableres. En slik kartlegging er omfattende og vil ta tid, men er viktig i et 2050-perspektiv.</p> <p>På kortere sikt er det vesentlig at eksisterende kunnskapsgrunnlag, som for eksempel underlaget for Nasjonal ramme for vindkraft, blir benyttet både av myndighetene og tiltakshavere. Vi anbefaler også at det legges opp til at konsesjonsmyndighetene skal gi bedre veiledning og raskere avklaring av utredningsomfang for nye tiltak. For raskere utvikling av ny fornybar kraftproduksjon bør man også se på mulighetene for raskere avklaring av om natur- og miljøverdier i området er forenlig med nyetablering. En slik screening kan bidra til at man unngår å bruke tid og ressurser på prosjekter som uansett ikke blir realisert.</p> <p>Rapporten "En grønnere fornybarnæring – Muligheter & utfordringer" dokumenterer at påvirkning av areal og landskap, inkludert konflikt med reindrift oppleves å være blant de største utfordringene for drift og videreutvikling av kraftsystemet. Energi Norge er opptatt av å fremskaffe og dele kunnskap slik at de negative konsekvensene kan reduseres. Samlokalisering med annen infrastruktur og større bruk av kabel i jord kan trolig bidra til bedre miljøløsninger og øke både aksept og tempo.</p>
WG4	<p>4A) Vi har ikke lenger årlige arealbruksendringer fra natur og jordbruksjord til bebyggelse. De arealene som har blitt bygget ned gjenbrukes og fortettes. Et forbud mot nedbygging av utmark til fritidsboliger har sikret at arealene til fritidsbebyggelse har holdt seg under 0,45 mill dekar. Stans i nybygging og utvidelse av veier har holdt arealene til transport og infrastruktur under 2,2 mill dekar. Jordbruksarealet er redusert fra 9,8 mill. dekar til ca 7,4 mill. dekar.</p> <p>Som følge av endring mot et mer plantebasert kosthold har arealene som brukes til å dyrke fôrkorn blitt redusert og det dyrkes bygg og</p>

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

WG4	<p>havre på ca 1 mill. dekar. Dette har gitt rom for å øke arealet hvor det dyrkes erter, åkerbønner og oljevekster til mat til rundt 550 000 dekar. Hveteararealet er økt til 800 000 dekar og sikrer selvforsyning av mathvete i tillegg til fôr til verpehøns. Samlet kornareal er på 2,4 mill dekar mot dagens 2,85.</p> <p>Arealet med poteter og grønnsaker er økt fra 200 000 dekar til 240 000 dekar med en dreining fra poteter til grønnsaker. Arealet med frukt og bær er økt fra 30 000 dekar til 70 000 dekar. Arealet med eng er redusert fra 6,5 mill dekar til 2 mill dekar og arealet med beite er på 2,7 mill dekar.</p> <p>Av overskuddet på 2,4 mill dekar som før var eng og fôrkorn har hele arealet på 0,7 mill dekar dyrket organisk jord blitt tatt ut av drift og tilbakeført til sin naturlige tilstand. De resterende 1,7 mill dekar med jordbruksjord som før var eng og fôrkorn har blitt plantet til med skog eller annen biomasseproduksjon. Dette gir et totalt areal med våtmark på 18 mill dekar og et skogarealet på 123 mill dekar.</p> <p>Dersom det lykkes myndighetene å sikre konkurransedyktige betingelser for nøtteproduksjon i Norge vil noe av denne skogen kunne være produktiv nøtteskog som i tillegg til å lagre karbon vil kunne gi verdifulle proteiner og fett. Arealene til grønnsaksproduksjon kan også økes betydelig dersom tollvernet styrkes og det legges til rette for helårs veksthusproduksjon. Arealene til fôrkorn kan reduseres dersom alternative fôrråvarer som f.eks. insekter, gjærprotein, skogsmelasse og alger blir tatt i bruk.</p>				
Norges Jeger- og Fiskerforbund	4B) Arealregnskap er et godt verktøy som kan bidra til at kommunene får en mer tydelig oversikt over arealene de har, hvor mye som kan bygges ut, og hva slags areal som blir borte	Alle kommuner bør som et minimum ha et arealregnskap som sikrer en oppdatert oversikt over sin	Det er helt klart behov for en mer tydelig statlig arealpolitikk. I dag finnes det ingen nasjonal oversikt	Dagens system er ikke tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og	

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

<p>ved eventuell nybygging. Det er viktig at veilederen for arealregnskap som er under utarbeidelse sikrer lik fremgangsmåte blant alle kommuner og fylkeskommuner. På den måten kan det enklere hentes ut data og sikre en samlet oversikt over hvilke naturkvaliteter og hvilket biologisk mangfold som finnes på landsbasis. Arealregnskapene bør være lett tilgjengelige også på nasjonalt nivå. Kommunal- og distriktsdepartementet anbefaler nå at kommunene utarbeider arealregnskap som del av kommuneplanarbeidet, og flere fylkeskommuner og statsforvaltere er i gang med å hjelpe kommunene. F.eks. er Viken fylkeskommune i gang med et prosjekt for å overvåke endringer i arealbruk over tid: https://viken.no/tjenester/planlegging/kommunal-planlegging/arealregnskap/</p>	<p>arealbruk til enhver tid. Dette er et godt verktøy som vil kunne være med å styre arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn.</p>	<p>over hvor mye natur som bygges ned, og konsekvensene blir ikke hensyntatt.</p> <p>Mulighetene på et nasjonalt nivå til å ivareta naturen og begrense ny utbygging er i dag begrenset gjennom det kommunale selvstyret. Selv om nasjonale myndigheter har innsigelsesrett i plansaker etter pbl. § 5-4, trådte det i 2018 i kraft et skjerpet krav om begrunnelse for innsigelse fra statlige og regionale organer. Det kommunale selvstyret ble ytterligere styrket ved</p>	<p>hensyn i omstillingen. Utbygging av havvind må skje innenfor rammer som sikrer nødvendig hensyn til naturmiljøet og det må stilles krav til konsesjonsbehandling av havvindsøknader tilsvarende utbygging av fornybar kraft på land. Det må på plass en helhetlig strategi for energipolitikken. Denne må si noe om utbygging av ny fornybar energi, om energisparing og energieffektivisering. Videre må den legges frem samlet og være konkret på hvordan myndighetene skal finne gode løsninger som både</p>
--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Norges Jeger- og Fiskerforbund	Dette er en god start på veien til å få en bedre oversikt over landarealet.		<p>lovfesting i ny kommunelov. Disse endringene har medført at det er vanskeligere å sikre at nasjonale og regionale hensyn blir ivaretatt i arealsaker.</p> <p>I klagesaker etter plan- og bygningsloven har også endringen i forvaltningsloven § 34 andre ledd siste punktum medført en begrensning i den statlige klageinstansens mulighet til å overprøve kommunens avgjørelse. Med lovendringen ble terskelen for overprøving av kommunens frie skjønn</p>	<p>ivaretar klimautfordringene samtidig som man også må løse utfordringene med å stanse tapet av natur, også innenfor dagens energikrise.</p> <p>Naturmangfoldloven bør gjøres gjeldende også for havområder som er aktuelle for havvindutbygging og som ligger utenfor de 12 nautiske milene hvor loven gjelder i dag. Det vil gi bedre sikkerhet for at nødvendige hensyn til naturmiljøet blir ivaretatt ved utbygging også i disse områdene.</p> <p>Vi mener det bør være Miljødirektoratet, i nært</p>
--------------------------------	---	--	---	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Norges Jeger- og Fiskerforbund				<p>hevet. Dette begrenser samtidig en helhetlig statlig arealpolitikk der det kan tas hensyn til samlede konsekvenser for klima og natur, og medfører en bit for bit-nedbygging av naturen.</p>	<p>samarbeid med Fiskeridirektoratet, som har ansvaret for kartlegging av natur- og miljøhensyn og til å stille minimumskrav for konsekvensutredningene som skal gjennomføres for å kartlegge miljømessige konsekvenser av havvindprosjekt.</p>
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)	<p>4A) I september 2022 utarbeidet NHO, KS og Naturvernforbundet et felles forslag til forbedring av konsesjonsprosesser for fornybar energi, som innspill til regjeringens Topplederforum for bærekraft. Tross ulikt utgangspunkt har våre tre organisasjoner greid å samle oss om 13 felles anbefalinger til hvordan konsesjonsprosessene for utbygging av fornybar energi kan gjøres raskere, bedre og mer kunnskapsbasert, og samtidig ivareta hensyn til natur og biologisk mangfold. NHO ønsker i denne sammenheng å løfte tre av anbefalingene:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styrke utredningskapasiteten og -kompetansen. Det er ofte konflikt mellom behovet for utvikling av ny fornybar energi og hensynene til natur- og biologisk mangfold. Vi ser betydelig utvikling i kunnskap og kravene til å ivareta sårbar natur. Beslutningsgrunnlaget må være godt og basert på faglig uavhengige kartlegginger og oppdaterte økologiske vurderinger. Det bør vurderes sertifiseringsordninger for de som står for miljøkartleggingene. • Styrke saksbehandlingsskapasiteten. Med økende antall konsesjonssøknader og større forventninger til involvering av berørte parter er det viktig at det er tilstrekkelig kapasitet hos konsesjonsmyndighetene. Unødige stopp i saksbehandlingen bør unngås som følge av manglende 				

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)	<p>kapasitet. Behov for rask gjennomgang av kapasiteten hos relevante konsesjonsmyndigheter for å forsikre seg om at kapasiteten står i stil med ambisjonsnivået.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utrede tidsfrister for å fjerne liggetid. Det er mulig å redusere ledetidene betydelig innenfor dagens prosess ved å redusere eller fjerne liggetiden for konsesjonssøknadene. Tidsfrister som virkemiddel for å fjerne liggetid i søknads- og konsesjonsprosessen bør vurderes, men må ikke gå på bekostning av faggrunnlag og medbestemmelsesprosesser. Det bør også fastsettes tidsfrister for hvor lenge et godkjent tiltak er gyldig. Ved oversittelse av frist må tiltakshaver søke på nytt. 				
Viken fylkeskommune	<p>Det er høy bevissthet om arealbruk og samfunnet er arealeffektivt i langt større grad enn i dag. Man unngår fragmentering så langt det er mulig, og sikrer funksjonelle korridorer for å dempe virkning av fragmentering. Arealforvaltningen legger avgjørende</p>	<p>Vi bør sikte mot å utvikle areal- og naturregnskap for alle deler av Norge, fra kommunalt til nasjonalt nivå. Det bør også stilles krav om slike regnskap til aktører i offentlig og privat sektor som har råderett over store arealer (f.eks. Statskog, Opplysningsvesenets fond og store skogeiere). Det</p>	<p>Arealnøytralitet/naturnøytralitet forstått som areal-/naturforvaltning som gir sikkerhet mot tap av biomangfold kan være et nyttig virkemiddel for styring av arealpolitikken. Et slikt premiss vil kunne bidra til at viktig natur ikke blir «veiet og funnet for lett» ved økonomiske kost/nytteanalyser av arealtiltak, slik vi ofte ser ved vurdering av infrastrukturbygging.</p>	<p>Ja, det trengs en tydeligere, statlig arealpolitikk slik spørsmålet er formulert. Samtidig bør det innføres et system som svekker statens mulighet til å overprøve kommunale og fylkeskommunale vedtak når slik overprøving går på bekostning av lokalt og regionalt naturmangfold og klimamål. En kunne f.eks. tenke seg utvikling av en ombudsordning med</p>	<p>Arealforvaltningen og naturressursforvaltningen i kystnære havområder fungerer åpenbart ikke godt nok. De store arealbeslagene knyttet til oppdrettsnæringen truer i dag det marine miljøet i mange fjordarmer og har ført til en svært alvorlig utvikling for anadrom laksefisk langs størstedelen av norskekysten. Tidligere overbeskatning har ført til</p>

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

Viken fylkeskommune	vekt på klimatilpasning, livskvalitet og levekår, og naturområder restaureres der det er behov for dette (som f.eks. langs vann og vassdrag). Arealbruken preges av at samfunnet er basert på ressursøkonomisering og gjenbruk. Lavutslippssamfunnet har en variert utnyttelse av naturgrunnlaget, i større grad enn i dag, men på en slik måte at naturgrunnlaget	nasjonale naturregnskapet bør omfatte et økosystemregnskap som er basert på fylkeskommunale regnskap som igjen er basert på kommunale regnskap. All offentlig planlegging og budsjettering bør bygge på naturregnskap. For å komme hit kreves en betydelig innsats for systematisert artskartlegging i Norge, og en forvaltningsrettet registrering av naturtyper og økosystemer, inkludert	Virkemiddelet bør kunne brukes på alle tre forvaltningsnivåer. Brukt på regionalt nivå (interkommunalt eller fylkes-nivå) kan det gi insentiv til økt aktsomhet både i presskommuner og distriktskommuner. Dersom en kommune båndlegger et areal med en naturtype som en nærliggende kommune finner det nødvendig å bygge ned, bør det etableres en kompensasjonsordning som tilgodeser kommunen for sin areal-avståelse (vern). I Norge har vi allerede et sammenlignbart system for kommuner som	oppgave å vurdere nasjonale hensyn opp mot regionale og lokale, og kanskje ha en meklerrolle når konflikter oppstår.	alvorlige økosystemforstyrrelser. Hvis Norge skal kunne dra nytte av sine produktive og enestående marine økosystemer, kreves et bedre forvaltningsregime. Samtidig er det viktig med en balanse mellom statlig og regional/lokal lovgivning. For eksempel bør det ikke være enkelt for staten å gjennomføre virksomhet knyttet til ressursutnyttelse i marine områder der dette ikke tåler en uavhengig vurdering av tiltakets bærekraft, eller det kommer i strid med lokal eller regional naturforvaltning.
----------------------------	--	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Viken fylkeskommune	ikke forringes, verken til lands eller til vanns. Norge har en enestående lang kystlinje og et naturlig næringstilsig som gir de kystnære områdene stort produksjonspotensial. Dette grunnlaget gir Norge et ressursmessig fortrinn som tas i bruk på en variert måte. Vi har med andre ord utviklet en marin næring som i relativt liten grad gjør arealbeslag.	kartlegging av viktige vandringsveier/ funksjonsområder. Videre vil det være nødvendig å utvikle gode metoder for verdisetting av viktige naturgoder/ økosystemtjenester.	avstår areal til vannkraft. På nasjonalt nivå bør man ha naturnøytralitet som et mål også på landsdelsnivå. Det er videre viktig å få på plass mekanismer som gjør at arealregnskapet/arealregnskap ikke blir grønnvasking i praksis, men får reell betydning i beslutningsprosesser.		
----------------------------	--	---	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

Institutt for urbanisme og landskap (Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo)	I et lavutslippssamfunn tas natur med sitt biologiske mangfold på alvor. Arealbruken tar derfor i større grad hensyn til den naturen som er der, både det abiotiske og det biotiske mangfoldet. Praktiske løsninger balanseres opp mot arealenes biologiske mangfold, arealets rolle i en større økosystemhelhet og forståelse for hvordan økosystemene henger sammen. Biologisk	Først erkjenne at vi mangler oversikt over brorparten av våre arealer. For biologisk mangfold mangler vi kartlagt oversikt både med hensyn til faktiske forekomster av arter og natursystemer, hvordan natursystemene arkitektonisk og strukturelt henger sammen og med hensyn til hvordan systemene er i endring. En samlet oversikt over biologisk mangfold og natursystemer, gjerne med mål om å ligge i økologisk grunnkart, må	Det tar århundrer å bygge opp et integrert og rikt økosystem, rike karbonlagre eller friske jordsystemer. Ingen natursystem/økosystem kan derfor desimeres i ett område for så å oppstå i et annet, med mindre tidshorizonten er vesentlig lengre enn det vi kan legge til grunn her. Arealnøytralitet som begrep er derfor mer et nyttig begrep for å påpeke trender i vår tid framfor å være et direkte styringsmål. Det er videre et begrep som kan være farlig å bruke med mindre det er tydelig hvilke	Ja. Men arealpolitikken kan ikke stå alene. Den må knyttes nært opp mot en tydeligere formulert statlig politikk for både biologisk og abiotisk mangfold og intakte økosystem. Det må også stilles krav til kommuner (dersom det fortsatt er kommunene som skal forvalte arealplanene) om å tilveiebringe presis kunnskap om biodiversitet og karbonlagring i sine arealer. De plikter å orientere seg i den kunnskap som finnes. Der det ikke finnes informasjon,	Nei. Havet med sine økosystem er som på land, nær ikke kartlagt. Uten god viten om disse økosystemene risikerer man endringer i blindsonen til forvaltningen, med endringer vi for sent kommer i inngrep med. Økosystem-endringer kan potensielt få store konsekvenser for dagens såvel som framtidens lavutslippssamfunn.
--	--	---	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Institutt for urbanisme og landskap (Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo)	mangfold måles ikke bare i isolerte areal, men ses i sammenheng med arealene omkring, fasilitert gjennom lett tilgjengelige økologiske grunnkart. Natur og kultur er integrert på vis som opprettholder biologisk mangfold (slik vi har historisk tradisjon for). Skolen sikrer nye generasjoner kunnskap om hvordan natursystemene fungerer og endres.	derfor trekke veksler på eksisterende kunnskap fra de kilder som finnes, hvilken tid kunnskapen er innhentet, samt sikre innsamling der vi ikke har kartlagt. En samlet oversikt er heller ikke endelig og må kontinuerlig oppdateres, selv der det finnes tidligere kartlegging. I teksten for dette temaet framkommer det at våre økosystem, eller natursystem, alle er viktige for klimaregulering. Alle	type areal som ikke omfattes av begrepet, det være seg areal med unikt eller arealmessig sjeldent biologiske mangfold, arealets rolle i en større økosystem-helhet og forståelse for hvordan økosystemene henger sammen. Natur og biologisk mangfold er videre ikke tilsvarende areal. Det bør derfor heller være et styringsmål at man sikrer restaurering av natur, og med det legger til rette for kommunalt og fylkesvis tilgang på, i første omgang, stede egne plantearter som	må den skaffes til veie. Se for øvrig innspill på 4b.	
--	---	--	--	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Institutt for urbanisme og landskap (Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo)	<p>Slik vil det med større sannsynlighet være både vilje og kunnskap til å gjøre inngrep skånsomme. I et slikt samfunn er omdømmetap ved desimering av natur vel så stort som for utslipp av klimagasser, om ikke større.</p> <p>Selv om arealbruken i et slikt samfunn er basert på en dyp forståelse i befolkningen omkring alvorligheten av tap av naturmangfold og destruksjon av</p>	<p>systemene binder karbon gjennom fotosyntesen og har karbonlagre. Et større fokus på at karbonlagring også skjer i åpen natur som engsystemer, der dyr beiter, er forøvrig manglende. Disse systemene er viktig å nevne da en rekke arter og natursystemer er betinget beitedyr for nettopp ikke å gro igjen med kratt og skog og er dessuten oftest sentrale kilder til nektar for insekter og fugler.</p>	<p>kan sikre faktisk restaurering.</p>		
--	---	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Institutt for urbanisme og landskap (Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo)	karbonlagre som myr og våtmark, finnes det likevel strenge reguleringer og statlig kontroll på hvilke inngrep som kan godtas.	I teksten for dette temaet bør det også komme fram at biologiske mangfoldet er en sikkerhet for at natursystemer kan tilpasse seg eller endre seg i takt med klimaendringene, og med det være en sikkerhet for stadig kontroll på klimagasser.			
WWF Verdens naturfond	Om lag halvparten av den karbonmengden som globalt tilføres atmosfæren på grunn av menneskelige aktiviteter, bindes naturlig i hav og på land. Det foregår	Norge bygges ned bit for bit, men det mangler en samlet oversikt over både arealbruk og naturtilstand. Utbyggingsvedtak fattes i stor grad uavhengig av	Areal- og naturnøytralitet innebærer at arealer og natur som forringes kompenseres med restaurering av andre arealer og natur, slik at det totale naturarealet og naturkvaliteten	Det trengs et tydelig mål om areal- og naturnøytralitet på land, langs kysten og ut til og med grunnlinja, slik at vi kan få mer natur med god økologisk tilstand, og om å ivareta naturlig karbonlagring. Klima- og	Det er behov for å styrke rollen til de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder og utstyre disse med flere verktøy. Det er behov for flere overgripende virkemidler, herunder

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

WWF Verdens naturfond	altså netto karbonbinding i natur og landskaper. Opptak og lagring av karbon i økosystemene påvirkes av hvordan for eksempel kystnære havområder, myr, jordbruksjord, skog og beitemark blir forvaltet. Et lavutslippssamfunn ser naturkrisen og klimakrisen i sammenheng, og ivaretar naturmangfoldet og naturens egne	hverandre, og det mangler god nok samordning på tvers av kommuner og regioner. Når vi ikke vet hva vi har, vet vi heller ikke hva vi mister. Det er derfor avgjørende å få på plass arealregnskap og naturregnskap. Et enkelt arealregnskap er en oversikt over nåværende og fremtidig arealbruk i henhold til kommuneplanens arealdel, oversikt over hva LNFR-områder omdisponeres til, og en oversikt over arealressursene i LNFR-	opprettholdes. Dette vil hindre at naturens evne til klimatilpasning og lagring av klimagasser svekkes, og bør derfor være et tydelig virkemiddel i overgangen til et lavutslippssamfunn. På land og innenfor grunnlinja bør arealnøytralitet være en målsetting for hver enkelt kommune, men likevel med et samarbeid på tvers av kommunegrensene. Noen kommuner kan ha store arealer som kan eller bør restaureres, og man bør da vurdere om restaurering av disse kan kompensere for utbygging i en annen	miljøhensyn må styrkes i Plan- og bygningsloven og aktuelle sektorlover, og muligheten for å gi dispensasjon etter PBL må strammes inn og tydeliggjøres. Det må også stilles krav om at gamle reguleringsplaner ikke automatisk videreføres, men må vurderes med tanke på klima og miljø ved rullering av kommuneplanens arealdel. For å nå målsettingen må instruksjonen som ble sendt statsforvalterne i 2014, om å begrense bruken av innsigelse, reverseres. Statsforvalterne må stå	verktøy for marin arealplanlegging for å veie ulike hensyn mot hverandre og ha en helhet i bruken av norske havområder. Slik det er i dag er det i for stor grad motstridende regler for ulike sektorer og ingen helhet i planleggingen. Natur – og klimahensyn må ligge til grunn for alle beslutningsprosesser om hvilke næringer og hvilke teknologier som tillates i hvilke områder. I forbindelse med forvaltningsplanene for norske havområder må disse også styrkes med flere og bedre marine
------------------------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

WWF Verdens naturfond	<p>karbonlagre. Norge må bli areal- og naturnøytralt. Natur og landskap forvaltes slik at de varige karbonlagrene i jord, sedimenter og biomasse øker, og slik at øvrig klimapåvirkning minimeres. Arealer og natur som bygges ned må kompenseres med restaurering av forringet natur et annet sted, slik at både naturarealet og naturkvaliteten opprettholdes. Fastlands-Norge har</p>	<p>områdene (Statsforvalteren i Nordland). Det er altså en samling av informasjon kommunene allerede bør ha tilgjengelig, og som derfor ikke bør være vanskelig å implementere. Flere kommuner har også allerede gjort dette. Et naturregnskap bygger på arealregnskapet, men inneholder også opplysninger om økologisk tilstand på arealene. FN anbefaler at også</p>	<p>kommune. Arealnøytralitet må følges av kommunale arealregnskap som rapporteres til staten i forbindelse med KOSTRA-rapportering e.l. Naturnøytralitet og -restaurering på land og innenfor grunnlinja bør skje på regional skala, hvor fylkeskommunen og/eller statsforvalteren styrer restaureringsprosjektene. Dette vil sikre tilstrekkelig kompetanse og et stort nok utvalg av restaureringsarealer til at man kan velge de prosjektene som til enhver tid er mest hensiktsmessige</p>	<p>friere til å fremme innsigelse enn de gjør i dag, slik at regionale hensyn tas og nasjonale interesser ivaretas tilstrekkelig</p>	<p>verneområder etter naturmangfoldloven (innenfor 12 nautiske mil) og kommende havmiljølov (utenfor 12 nautiske mil). Det er avgjørende at marint vern skjer gjennom et helhetlig tversektorielt lovverk og ikke gjennom lovverk for enkeltsektorer da dette gjør verneområder for sårbare for skade fra andre sektorer enn det spesifikke lovverket gjelder. For å muliggjøre disse tingene er det behov for å styrke ressursene til havforvaltning og marin arealplanlegging i miljømyndighetene.</p>
------------------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

WWF Verdens naturfond	mer enn dobbelt så store naturlige karbonlagre som gjennomsnittet av verdens landområder. De største lagrene finnes i skog, myrer og fjellområder. Størsteparten ligger i jordsmonnet. Samtidig har vårt overforbruk av naturen ført til at eksempelvis skogens karbonlagre er mindre i skoger preget av industrielt skogbruk sammenlignet med i naturskoger som ikke	økosystemtjenester og økonomisk verdisetting, basert på de foregående elementene, inkluderes i naturregnskapet. Dette er i liten grad kartlagt, og det må derfor iverksettes et kartleggingsprogram for å innhente mer kunnskap om naturen og økosystemtjenester. Dette vil kunne bidra også til å lage bedre beregninger av klimagassutslipp og -opptak fra og i natur. Havvnæringene er i rask vekst med utbygging av	med tanke på økologisk tilstand, økonomi og tilgjengelige ressurser. Det bør opprettes regionale arealbanker, oversikter over arealer med potensiale for restaurering. Restaureringen bør finansieres med en naturavgift, som ilegges alle prosjekter av en størrelse som krever konsekvensutredning og innbetales til et restaureringsfond. Naturavgiften bør tilsvare kostnaden ved å restaurere natur tilsvarende den som bygges ned, inkludert prosjektering og tomtekostnad. For å sikre at		
------------------------------	---	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

WWF Verdens naturfond	har vært drevet på samme måte. Det er viktig at skogbruket tilpasses klimaendringene, med mer variasjon i hogstformer, foryngelse og treslag. Vitenskapskomiteen for mat og miljø påpeker at klimaendringene vil føre til mer ekstremvær og skogskader, og at dagens bruk av monokulturer i skogbruket vil bli mer utsatt for dette. Det vil derfor være	fornybar energi og nye større havambisjoner. Samtidig mangler vi en helhetlig plan for bruk av norske havarealer. Det er derfor behov for marine arealplaner som en del av de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder. Som et grunnlag for havforvaltning er det viktig at man har god oversikt over naturkvalitet og naturmangfold. Dagens kunnskap om biologien i havområdene våre reduseres det dypere vi går, og det er behov for	restaurerte arealer bevares må det etableres et regelverk som hindrer senere nedbygging av disse arealene.		
-----------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

WWF Verdens naturfond	nødvendig med et større biologisk mangfold og variasjon i skogene. Også havet tar opp og lagrer mye karbon, særlig i tareskogene. Tareskogene langs norskekysten binder over 13 millioner tonn CO2 i året. Det tilsvarer rundt en firedel av de norske CO2-utslippene hvert år. Det er usikkert hvor mye av karbonet fra tare som blir langtidslagret fordi karbonet ikke lagres der vegetasjonen	en helhetlig og systematisk kartleggingsinnsats for å identifisere viktige områder for marint liv. Det beste er å utnytte allerede eksisterende programmer som Mareano for bunnkartlegging, men det er også behov for en nasjonal innsats på kartlegging av vannsøylen. I Norge kartlegger også industrien mye i havområdene våre, men ofte med kartleggingsmetodikk og			
------------------------------	---	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

WWF Verdens naturfond	<p>vokser, men fraktes til dypet. Norsk forskning anslår at mengden karbon fra tareskog som til slutt havner i sediment i våre havområder tilsvarer mengden karbon som lagres i norsk skogsjord. Det er derfor viktig at både hensyn til både tareskog og sedimenter tas med i forvaltningen av norske havområder og setter rammene for hvilken aktivitet som tillates hvor. Lavutslippssamfunnet</p>	<p>datainnsamlingsmetoder som vanskeliggjør sammenligning med andre datakilder Båndet må brytes" mellom kartlegger og utbygger, og derfor må bestilling av naturkartlegging og konsekvensutredninger gjøres av staten selv. Det er derfor ønskelig at myndighetene heller tar på seg kartleggingsoppgaven, og at selskaper heller kjøper ut data ved behov når det kommer til lisensiering. Dette gjøres f.eks i havvindprosjekter i</p>			
------------------------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

WWF Verdens naturfond	ivaretar også matjorda. Jord med høyere andel organisk materiale har mer karbon og økt evne til å absorbere og lagre vann. Dette vil være viktig i et endret klima med hyppigere og forverrede flommer og tørkeperioder, og dermed være flom- og tørkeregulerende og bidra til økt matsikkerhet.	Danmark. Kartverket har også ansvar for digital infrastruktur og kartleggingsdata, men vi ser at flere direktoratet, f.eks Oljedirektoratet, ikke deler data sin videre. Skal vi få et helhetlig bilde av marin natur er vi avhengig av god bruk og merbruk av eksisterende data. Det er derfor nødvendig at alle statlige etater som kartlegger eller samler inn data faktisk deler dette.			
--------------------------	--	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Norsk Gjenvinning	<p>4A) Samarbeid i verdikjeder er helt avgjørende for å sikre løsninger som kan bidra til en sirkulær økonomi. Fysisk nærhet er en nøkkel i samarbeid og samfunnskritiske roller som avfallshåndtering er avhengig av å være tett på produksjonen av avfallet. Det er viktig å sikre at industriell produksjon kan gå hånd i hånd med boliger og næring i samme område.</p> <p>Videre er det viktig for avfallshåndteringen å ha tilgang på areal i sentrumsnære strøk for å forhindre lang transportvei, høye kostnader og lite plass til industrielle prosesser. Avfallsbransjen er avhengige av at veinettet er dimensjonert for trafikk som inkluderer store kjøretøyer, samt setter av plass til å drifte effektive avfalls løsninger. Dette inkluderer håndtering av masser der prosjektene utføres, for å gjenbruke massene i andre, lokale infrastrukturprosjekter som reduserer utslipp og øvrige trafikale belastninger. En helhetlig strategi vil muliggjøre midlertidige bruksdisponeringer, eksempelvis til håndtering av overskuddsmasser.</p> <p>Oppmuntring til økosamfunn der det allerede er industrielle prosesser, kan skape sirkulære kretsløp klynger kan tjene godt på. Et godt eksempel er blant annet Industriparken Øra, hvor man utnytter overskuddsstrømmer inn i nye strømmer hos nærliggende selskaper. Et annet eksempel som vokser frem</p>	<p>4D) Ambisjonene må settes på toppen, men det er viktig å vurdere de totale konsekvensene og legge LCA til grunn for beslutninger. Konsekvensene må ses i et helhetlig perspektiv, samtidig som forankring lokalt er avgjørende for at det skal lykkes. Dersom det settes høye ambisjoner av nasjonale myndigheter må det være mekanismer som sikrer at det gjennomføres lokalt. Det er lite hensiktsmessig å sette høye ambisjoner om disse ikke implementeres eller blir ivaretatt lokalt. Det kan skape konkurransevridende tilfeller, og forskjeller hos lokale myndigheter, der det et sted vil bli etterlevd, og et annet ikke. Det vil kun skape usikkerhet i markedet. Forutsigbare rammevilkår er helt avgjørende for at bedrifter skal tørre å investere og bidra til å drive frem overgangen til en sirkulær økonomi.</p>
-------------------	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Norsk Gjenvinning	gjennom Den sirkulære hovinbyen er tetthet mellom Celsia og avfallshåndtering, slik at logistikken ikke skaper økte utslipp og mer trafikk over lengre strekninger for avfallet som skal forbrennes.				
Norsk Friluftsliv Norsk Friluftsliv	I et lavutslippssamfunn; - Er verdien av naturens økosystemer en naturlig del av beslutningsgrunnlaget og de samfunnsøkonomiske analysene ved arealbruk, på lik linje som andre økonomiske og næringsrelaterte parameter. - Forvaltes arealene etter prinsippet om	Naturkartlegging bør i større grad innrettes med sikte på å etablere et kunnskapsgrunnlag for løsninger som kan redusere klimagassutslipp, gi redusert klimarisiko og som samtidig gir bedre forutsetninger for å ivareta norsk naturmangfold. Det er behov for kartlegging av økosystemer og deres tilstand, kunnskap om utviklingen til arter og naturtyper, og oversikt	Ja. Arealnøytralitet bør være et viktig mål/virkemiddel for å øke gjenbruk av arealer og mer effektiv utnyttning av arealer som allerede er utsatt for menneskelige inngrep, slik at man unngår ny utbyggingsvirksomhet og endret arealbruk. Gjennom å utvikle og innføre nasjonale, regionale og kommunale arealregnskap, så vi vet hva vi har og hva vi eventuelt mister, slik at vi kan bli arealnøytrale – til det trengs blant annet mer kartlegging av natur,	Ser man på dagens kommunale arealforvaltning, på tvers av kommune- og fylkesgrenser, er resultatet av den samlede arealbruken, en fragmentert natur som blir stadig mer sårbar for endringer, og hvor evnen til å levere livsnødvendige økosystemtjenester, herunder gode naturopplevelser og livskvalitet, stadig svekkes. Naturen bygges ned bit-for-bit fordi ingen ser helheten. I OECDs rapport	Vi har langt større kunnskap om livet på land enn i havet. For å sikre en bærekraftig arealpolitikk til havs er det behov for langt mer forskning og kunnskap om økosystemprosesser i havet og effekter av ulike tiltak. Det er i tillegg avgjørende at alle sektorlover som er gjeldene til havs samordnes og får tydelige koblinger til plan- og bygningslovens bestemmelser om bærekraftig arealbruk og planprosesser. Naturmangfoldlovens

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Norsk Friluftsliv	arealnøytralitet. - Er bevaring av natur og restaurering en naturlig del i arbeidet med klimatilpasning og reduksjon av klimagasser. - Ivaretas intakte og helhetlige naturområder, som kilde til friluftsliv, livskvalitet og folkehelse. - Er naturens rettsvern styrket i det rettslige rammeverket slik man sikrer at plan- og bygningsmyndighetene ser klima- og	over økosystemtjenester (karbonlagring, flomdemping, pollinering m.m.). Etablering av slik miljødata gir et viktig faglig grunnlag for å vurdere samspillseffekter mellom klimatiltak, areal- og naturforvaltning (dvs. naturmangfold, reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning). Bedre oversikt over naturkvaliteter og	kunnskaper om natur og om sammenhenger i natur.	identifiseres den viktigste systemutfordringen å være at kommunene har fått stadig større ansvar for miljø- og arealforvaltningen, uten å få tilsvarende kompetanse og kapasitet til å ivareta ansvaret på en god måte. Dermed settes ikke kommunene i stand til f.eks. å fremme nærings- og stedsutvikling på naturens og klimaets premisser. Resultatet er en lokal utvikling med omfattende tap av natur, som i sum gjør at vi ikke når nasjonale mål . Vi mener det er behov for en tydeligere formulert	formål og virkeområde må også utvides til å gjelde for hele Norges økonomiske sone til havs.
--------------------------	--	---	---	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Norsk Friluftsliv	<p>naturhensyn i sammenheng.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forvaltes arealene av kommuner med tilstrekkelig kompetanse og kapasitet om plan, natur, klima og friluftsliv. - Brukes arealene i tråd med naturmangfoldlovens intensjoner. - Sees arealbruk på tvers av kommunegrenser i sammenheng, gjennom regionalt samarbeid og regionale planer med 	<p>biologisk mangfold vil sikre mer langsiktig og mer rettferdig planlegging i kommuner og i sektorer. Det vil dempe konflikter, øke forutsigbarhet, effektivisere beslutningsprosesser og alt i alt være bra for investorer, beslutningstakere, planleggere, utbyggere og innbyggere. Og ikke minst bidra til å ta vare på mer natur.</p> <p>Ny miljødata må fremme utvikling av nye og brukervennlige</p>		<p>statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå. Dette kan gjøres gjennom målbare kriterier for gjennomføring av klima- og arealpolitikk i tråd med nasjonale mål, hvor god måloppnåelse f.eks. kan belønnes gjennom kommunenes inntektssystem.</p> <p>Som et ledd i en tydeligere statlig arealpolitikk mener vi utvalget også bør se på hvordan fylkeskommunen kan bidra til å sikre helhetlig arealplanlegging på tvers av kommunegrenser. Et grep</p>	
-------------------	---	---	--	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

Norsk Friluftsliv	rettslig virkning. - Er båndet mellom utreder og utbygger kuttet. Uavhengige utredninger, bekostet av utbygger, er normen.	verktøy for å vurdere sumvirkninger av ulike planlagte arealendringer, og for å vurdere samspillseffekter av foreslåtte endringer for både naturmangfold og klima (inkludert karbonlagring og -opptak, reduksjon av klimagassutslipp, og redusert klimarisiko). Nye verktøy inkluderer arealregnskap, naturregnskap, klimakalkulatorer og verktøy for å planlegge naturrestaurering og naturbaserte løsninger.		kan være å styrke kompetansenivået i fylkeskommunene slik at kommunene i større grad kan bruke fylkeskommunene som fagressurs i plansaker. Et annet grep kan være å innføre krav om arealregnskap på fylkeskommunalt nivå slik at kommunenes arealregnskap også kan ses i en større sammenheng. På denne måten kan fylkeskommunen bidra til å håndtere problematikken med bit for bit-nedbygging. Det er også behov for mer	
--------------------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Norsk Friluftsliv		Disse verktøyene må være kompatible på alle forvaltningsnivå slik at alle kommuner, fylkeskommuner, statsforvaltere og statlige myndigheter benytter seg av samme verktøy.		forpliktende helhetlige regionale planer som har større legitimitet og som bidrar til bedre koordinering av ulike interesser på tvers av kommunegrenser, sektorgrenser og nivåer. Utvalget bør se på hvordan det kan innføres bestemmelser som gir mulighet for å gi regionale planer rettslige virkninger, f.eks. at regionale plan kan vedtas som reguleringsplan . På denne måten vil kommuner i større grad bli bundet av regionale planer ved at kommunene ikke har anledning til å vedta kommunale planer i strid	
-------------------	--	--	--	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Norsk Friluftsliv				med en regional plan. For en regional reguleringsplan er det i utgangspunktet kommunen best egnet til å tilpasse innholdet i planen ift. lokale behov og interesser. Poenget er at gjennom regionale planprosesser har man en felles arena for å kartlegge interesser og avklare interessekonflikter som vil styrke planens posisjon og status som styringsverktøy, men ikke minst skape større forutsigbarhet med tanke på den fremtidige arealbruken.	
Spire	4A) I et lavutslippssamfunn blir minimum 50% av land- og havareal beskyttet for å ivareta naturmangfold og sikre biodiversitet i		Arealnøytralitet er et nyttig mål for styring i arealpolitikken, men det bør	4D) Det trengs en tydeligere statlig arealpolitikk, men det er samtidig viktig å ikke undergrave viktigheten av lokale beslutninger. Et område hvor vi trenger mer statlig	

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Spire	<p>fremtidige generasjoner. En viktig prioritering vil være et sterkere vern om biologisk mangfold og karbonlagre i skog, myr og jord og arbeide for å øke det naturlige karbonopptaket.</p> <p>Lavuslippssamfunnet må benytte seg av eksisterende landbruksarealer istedenfor nye, for å ta vare på mest mulig uberørt og intakt natur. Det må også gi støtte til å ta i bruk viktige virkemidler for å sikre naturmangfold i matjord, som bl.a. småskala landbruk og regenerativt jordbruk, på eksisterende landbruksarealer.</p> <p>Bevaring av natur må alltid være i tråd med urfolk og marginaliserte gruppers rettigheter. I prosesser og beslutninger om vern av natur og hvordan arealene i lavutslippssamfunnet skal brukes, skal urfolk inkluderes og sikres retten til land og fritt, informert samtykke.</p>	<p>også arbeides for restaurering av viktige naturområder utover dette. Areal som tar særlig lang tid å restaurere, som myr og gammelskog, skal ikke inkluderes som areal hvor det er mulig å bygge ned i bytte mot restaurering av andre arealer.</p> <p>I styring av arealpolitikk må det være en helhetlig tankegang, med et godt samarbeid mellom nasjonalt og lokalt. Dagens styring av arealpolitikk er mangelfull, og vern natur blir ofte nedprioritert i bytte mot andre interesser.</p>	formulert arealpolitikk er i plan og bygningsloven, hvor det er behov for et sterkere vern av myr og matjord, samt en helhetlig tilnærming til jordvern.
-------	---	---	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Spire		Søknader om dispensasjon fra lov og forskrifter for naturvern bør kun gis i særskilte tilfeller, og behandles av en komité med nasjonale og lokale representanter. Komiteen bør arbeide etter strenge retningslinjer som verdsetter naturens egenverdi og økosystemtjenester. Det må inkluderes data om naturkvalitet og biologisk mangfold i kommunenivå i naturindeksen.			
UiO:Energi	Energiomstillingen fra fossilt til fornybart	Konsesjonsprosessene bør utnyttes aktivt til å			

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

UiO:Energi	handler blant annet om at arealer er en begrenset ressurs – på land, men også til havs. Et generelt trekk bør være at areal utnyttes på en god måte og om mulig til flere formål, eksempelvis at energiproduksjon sameksisterer med fiske, jordbruk, industri, bygg og annen infrastruktur. Det er dessuten behov for vern av langt større arealer både til lands og til havs, jfr. IPCC AR6	utvikle kunnskapsgrunlaget rundt naturkvaliteter og biologisk mangfold.			
------------	--	---	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

UiO:Energi	<p>WG2.</p> <p>Kulturell bærekraft er et annet viktig aspekt koblet til arealutfordringer og interessekonflikt. Spesielt urfolk er utsatt både i Norge og globalt. Et konkret norsk eksempel er hvordan utbygging av vindkraft på land har kommet i konflikt med samenes tradisjonelle forvaltning av naturen.</p>				
------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Trøndelag fylkeskommune	<p>Vitenskapsbaserte mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Tverrfaglig kunnskap om naturmangfold, urbefolkningens bruk av areal og økosystemer må ligge til grunn for all arealforvaltning. <p>Styrke jordvernet</p> <p>«vokse innover»:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Fortetting bra, men går en grense der også o Krav til grøntareal i byplanlegging 	<p>Institusjonell innovasjon: et arealbruksdirektorat som har myndighet/kunnskap/mandat til å regulere land og hav-arealer på tvers av sektorene.</p> <p>Behov for helhetlig tilnærming, der staten tar ansvar for marin grunnkartlegging fra havbunn til havoverflate.</p>	<p>Arealnøytralitet defineres som å stanse tap av natur og restaurere natur like mye som bygges ned.</p> <p>Naturnøytralitet er å stanse tap av natur og restaurere like mye natur som bygges ned. Til forskjell fra arealnøytralitet, indikerer naturnøytralitet at kvaliteten på naturen og økosystemene skal opprettholdes.</p> <p>Arealnøytralitet er et godt mål, naturnøytralitet er bedre</p> <p>Utfordringene er de</p>	JA!	<p>Systemet eksisterer, men har ulemper fordi det ikke er tilstrekkelig samordnet. Kunnskapsgrunnlaget mangler. Det er ikke finmasket nok mtp ferskvann og saltvann.</p> <p>Vi har ikke sterkt nok vern av hav/kyst. Her kreves at vi knytter oss til internasjonalt lovverk.</p>
--------------------------------	---	---	---	-----	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Trøndelag fylkeskommune	<p>Utvide nasjonalparker</p> <p>Styrke kunnskapsgrunnlaget om råvareressurser:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Det er ikke nok skog til alle gode formål o Arealregnskap er et kunnskapsverktøy som kan utvikles og formidles o Verdiskaping knyttet til restråstoffer for å fremme sirkularitet og ressurseffektivitet <p>Omstilling transportsystem: dagens bilbaserte</p>		<p>geografiske og tidsmessige grensene. For eksempel hvis en våtmark fylles ut våtmark, hvor skal «ny» våtmark ligge for at naturkvaliteten opprettholdes? Er det overhodet mulig? Verdsetting av naturgoder er teknisk krevende, som fører til at naturgoder verdsettes for lavt i økonomisk forstand.</p> <p>Kommunalt nivå har for lav administrativ kapasitet og habilitet vil være en utfordring. Regionalt nivå kan fungere bedre dersom fylkene er omforente i</p>		
-------------------------	--	--	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Trøndelag fylkeskommune	samfunn, store bo og arbeidsregioner krever for mye energi og areal, derfor må transportbehov i antall og lengde reiser reduseres o Digital infrastruktur og fysiske pendlerkontorløsninger kan opprettholde bosetting i distrikter o Dagens vegplanlegging legger vekst i biltrafikk til grunn, noe som gir overdimensjonering av veg. Dette fører til en innlåsnings-effekt på mål om å overføre		grenseområder. Statlig innregulert kan målet knyttes til forpliktelser internasjonalt. Staten har oversikt over et større geografisk område, og har dermed bedre mulighet til å vurdere hvilke områder som egner seg best til hva.		
-------------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Trøndelag fylkeskommune	<p>gods fra veg til sjø og bane.</p> <p>o Vi må ha sømløse kollektivløsninger for flere over større avstander</p> <p>Dilemma mellom ivaretagelse av natur på lang sikt og profitt på kort sikt?</p> <p>- Karbonbinding som hovedmål for skogbruket, pris og omsetning må være sekundært. Statlig støtte til skogbruk som legger til rette for karbonbinding</p> <p>- Hurtigvokst skog</p>				
-------------------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Trøndelag fylkeskommune	<p>legger til rette for næringsvirksomhet, men binder mindre CO2</p> <p>Problemstillinger knyttet til fritidsøkonomien og utvikling der hytte er sekundærbolig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arealene avsatt til fritidsbebyggelse må reduseres - Veg og infrastruktur til fritidsbolig er veldig arealkrevende - Manglende begrensinger på hyttestørrelser gir høyt energiforbruk 				
-------------------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

<p>Trøndelag fylkeskommune</p>	<p>- Manglende omfordelingsmekanismer: inntekter til grunneier, kostnad for samfunnet. - Høyt transportbehov</p> <p>Alle vurderinger av konsekvenser må basere seg på streng vitenskapelige undersøkelser og følges nøye i beslutningsprosessen.</p> <p>Denne kunnskapen styrker argumentasjonen til å satse betydelig mer</p>				
---------------------------------------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Trøndelag fylkeskommune	<p>på for eksempel Nasjonalt utvalgte kulturlandskap prosjektet, som et ledd i omstruktureringen av landbruket og bevaring av verdifullt kulturlandskap og naturmangfold i Norge.</p> <p>Mulig ønsket utvikling - Se eksempel fra Oppdal kommune: Grønn fjellhageby</p>				
ForUM	I et lavutslippssamfunn skjer nedbygging av arealer til	Utvidelse av støtte til kartlegging av naturtyper og økosystemtilstand,	Arealnøytralitet og naturnøytralitet kan være bra, men også skape en falsk illusjon. Naturverdier og	Ja, det trengs en så klar formulert arealpolitikk, at den ikke kan misforstås eller brukes feil. Myndighet for	Dagens system har ført til betydelige forbedringer, men er ikke tilstrekkelig i et lavutslippssamfunn. I en

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

ForUM	<p>infrastruktur, boliger, fritidshus og næringsarealer osv. i vesentlig mindre omfang enn befolkningsveksten. Nedgang i vekst av areal - og ressurskrevende aktiviteter og mer effektivt bruk av arealer som allerede er bygget ut gjør dette mulig. Valg, nedbygging og bruk av nye arealer skjer slik at klimaeffekt og tap av naturmangfold, inkludert effekten av</p>	<p>gjennomført av en kompetent og nøytral instans. Altså det motsatte av kuttet som ligger i forslag til statsbudsjett 2023. Mens nedbygging gjennom veier, hytter mm bare fortsetter</p> <p>Mens karbonlageret i norsk natur på land kunne anslås til 7 milliarder tonn C har dette vært vanskelig til havs. Omfang, tilstand og karbonlager i tang og tareskoger og ålegrasenger langs norskekysten er lite</p>	<p>økosystemer som går tap ved arealbruk- og arealbruksendringer kan ikke bringes tilbake ved restaurering et annet sted. En vei gjennom et naturområde fører ikke bare til tap av arealet under og en sone langs veien, men i et langt større område sammen med en fragmentering av naturen. Restaurering kan ikke avbøte dette, og kan lett bli misbrukt. Styringsnivået bør ligge på fylkesnivå med kontroll på nasjonalt (Statsforvalteren).</p>	<p>arealplanpolitikken må føres tilbake til Klima- og miljødepartementet og innsigelser fra Statsforvalteren må få tilbake den betydningen hen hadde før overføring til Kommunal- og moderniseringsdepartement et.</p>	<p>artikkel i Nature av mars 2021 antydes f.eks. at bunntåling ødelegger store områder på havbunnen og frigjør årlig rundt 1 milliard tonn CO2 (mellom 0,6 og 1,5 milliard tonn). Karbontapet fra bunntåling i norske havområder anslås til 26 millioner tonn CO2. Altså store karbon og naturtap og skader på økosystemer. Altfor store for et lavutslippssamfunn.</p>
--------------	--	---	--	--	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

ForUM	<p>fragmentering blir minst mulig. Klarlagt gjennom en konsekvensvurdering utført av en nøytral part. Alternativer er også utredet.</p> <p>Utbyggeren betaler for karbontap og naturforringelse, eventuelt supplert med restaurering av andre arealer. Størrelsen på betaling og eventuell restaurering fastsettes av en uavhengig og kompetent instans.</p>	<p>avklart. Dermed kan vi heller ikke forvalte de på en god måte. I en artikkel i Nature av mars 2021 anslås at bunntråling ødelegger store områder på havbunnen og frigjør årlig rundt 1 milliard tonn CO₂ (mellom 0,6 og 1,5 milliard tonn). Altså store karbon og naturtap og skader på økosystemer. Bildet var det samme i norske havområder.</p>			
-------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

ForUM	<p>For karbontap foreligger allerede en mulighet for prissetting ved å bruke kvotepris på CO₂, eller marginalkostnad for utslippsreduksjon. For naturforringelse og -tap må det settes i gang et arbeid for bedre, og omforent økonomisk verdsetting. Risikoen for at ødeleggelse av natur aksepteres bare man legger nok penger på bordet må ivaretas.</p>				
-------	--	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	---	---

ForUM	Skog- og jordbruksareal drives med overordnet vektlegging av klima- og naturhensyn og i samsvar med bærekraftsmålene, basert på solid kunnskap. Området med vernet skog er økt kraftig, spesielt produktiv skog i lavlandet.				
Sabima	I et lavutslippssamfunn brukes arealene slik: 1. Det styres etter mål om	I dag er bare 25 prosent av antatt verdifull natur kartlagt. Med verdifull natur mener vi natur som er spesielt viktige	a, arealnøytralitet og naturnøytralitet vil være svært nyttige mål og verktøy for styringen av arealpolitikken i overgangen	Ja, vi mener kommunene må stilles ansvarlige innenfor klarere nasjonale mål og rammer. Samtidig er det også viktig at	Havet hjelper oss med å redusere karbonutslipp og effekter av klimaendringene. Vi trenger intakte, robuste marine

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Sabima	arealnøytralitet og naturpositivet: med sterke, juridisk bindende mekanismer som sikrer måloppnåelse. Tiltakshierarkiet er juridisk bindende: - Unngå å bygge ned viktig natur (viktigst) - Gjenbruke og fortette - Avbøte for ødeleggelse - Restaurere ødelagt natur i tilknytning til det enkelte prosjekt - Kompensere for de resterende utbygde arealene	for å bevare biomangfold. I dag er ca. 43.705 arter dokumentert i Norge, men det antas at det finnes rundt 16.000 uopptagede arter i landet vårt. Blant artene vi kjenner til er over halvparten leddyr, og insekter er den mest artsrike gruppa blant dem. Med sine vel 18.000 arter utgjør insektene 42 prosent av alle kjente arter i Norge. Til sammenligning utgjør pattedyrene bare 0,2 prosent av artsmangfoldet. En	til et lavutslippssamfunn. Det må sikres at det får reelle konsekvenser for hvordan arealer brukes, og at det ikke blir en teoretisk regneøvelse. Arealnøytralitet betyr å drive sin virksomhet, kommune, bedrift eller nasjon på en måte som bidrar til å sikre god tilstand i naturen. Enten ved at man unngår å ødelegge natur, og/eller at man gjør tiltak som begrenser og om nødvendig kompenserer for ødeleggelsen. Vi har ettersendt en utfyllende tekst.	statsforvalteren gis styrket mandat til å følge opp nasjonale mål. Kommunen har fått vide fullmakter til å forvalte naturen. Det lokale selvstyret er sterkt. Det kan slå ut begge veier: at naturen taper eller at naturen vinner. Utviklingen viser at det første har vært tilfelle i altfor stor grad. Naturen taper i interessekonflikt mellom utbygging, næringsutvikling og kommunens behov for arbeidsplasser. Dette på tross av nasjonale mål om å sikre god tilstand i naturen. Naturen bygges ned bit-for-bit, mekanismene for å	økosystemer for å få det til. Havet er i ferd med å slites ut av et overveldende press fra oss mennesker. Norske havområder gjennomgår store, omveltende kjemiske, fysiske og biologiske endringer på grunn av menneskeskapte klimaendringer, hvor Norge som oljenasjon har et stort ansvar. Flere norske marine kystøkosystemer har allerede mistet sine evner til å holde marine dyrebestander med leveområder og nok mat på grunn av menneskelig press som arealendringer, forurensning, overhøsting
---------------	---	---	---	--	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Sabima	<p>2. Arealbruken styres etter et sterkt virkemiddelapparat som sikrer god økologisk tilstand i økosystemer og naturtyper</p> <ul style="list-style-type: none"> - Økosystemene leverer økosystemtjenester som blant annet karbonlagring, vannrensing, flomdemping, pollinering og folkehelse - Det er opprettet et «landdirektiv» og et «havdirektiv» som 	<p>annen stor gruppe er sopp. Hver femte art i Norge er en sopp.</p> <p>Det er imidlertid utfordrende at:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kartdata er ikke systematisk tilgjengelig for forvaltningen - Det finnes ikke heldekkende kart over økosystemer og naturtyper - Det er ikke sterk nok kunnskap om samlet belastning <p>Naturregnskap og arealregnskap</p> <p>Norge må få på plass et heldekkende økosystemkart som skal</p>	<p>Målet må ligge nasjonalt, men alle underliggende etater og kommuner må rapportere at arealregnskapet over endringer i økosystemer samlede verdi (areal, tilstand, naturgoder) går i null (eller pluss).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Delegert myndighet og mekanismer som sikrer at det jobbes for å innfri mål på alle nivå <p>Vi foreslår en sterk virkemiddelpakke for å sikre god tilstand i naturen. Virkemidlene må være</p>	<p>hindre nedbygging er for svak, og det er mangel på en offensiv naturpolitikk. Nasjonale virkemidler og mekanismer må styrkes, likevel har kommunen mulighet til å velge arealnøytralitet gjennom dagens lover og regler. Det krever politiske valg – som kan sikres gjennom kommunens planer. Systemet for å oppnå god økologisk tilstand må ferdigstilles med tilhørende sterke virkemidler. Det må være virkemidler som fastsettes nasjonalt og som får følger på det lokale nivået. Nå venter vi på at</p>	<p>og inntog av fremmede arter.</p> <p>Hele 90 prosent av noen sjøfuglbestander er borte, en tydelig indikator på at det er noe som er alvorlig galt lenger ned i matkjeden. Oppdrett av fisk skal femdobles, havbunnen skal finsiktes for metall, og store vindkraftanlegg skal plasseres til havs. Med vår forhistorie med bruk og ødeleggelse av norsk natur på land og svake juridiske verktøy for å beskytte marin natur, kan dette bety dårlige nyheter for livet i havet og vårt langsiktige livsgrunnlag.</p>
--------	--	---	--	--	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Sabima	<p>sikrer mål om god tilstand i økosystemene og tiltak for å nå dem, på samme måte som for ferskvann (EUs jordlov følges)</p> <p>3. Viktig ødelagt natur er restaurert, eller skal restaureres etter en langtidsplan og som finansieres av et restaureringsfond som blant annet får inntekter fra naturavgift</p> <p>4. Det bygges ikke på myr, og ødelagt myr restaureres.</p>	<p>ligge til grunn for naturregnskapet. Dernest må denne infrastrukturen fylles med innhold, i første rekke for å påpeke tilstanden og naturgodene disse økosystemene inneholder. Utviklingen av det heldekkende økosystemkartet kan utvikles blant annet gjennom å ta i bruk potensialet i satellitteknologi, der NINA er ledende i Norge. En rekke av naturgodene karbonlagring,</p>	<p>sektorovergripende.</p> <p>1. Styrke naturens rettsvern</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lovfestet forbud mot nedbygging av viktig natur - Lovfestet krav om gjenbruk av nedbygde områder - Lovfestet krav om restaurering av forringet natur - Lovfestet krav om kompensasjon av nedbygd natur det ikke er mulig å unngå - Lovfestet krav om naturregnskap og naturbudsjett i alle planer, endringer som omfatter natur - Lovfestet krav om å oppnå god økologisk tilstand 	<p>systemet skal bli forvaltningsrelevant, og at det settes klare mål for hvilken tilstand vi skal oppnå. Når det er klart, må det også prioriteres hvilken natur som skal restaureres og hvilken natur som ikke kan ødelegges. Sabima har ved flere anledninger foreslått at arealer på land, og til havs vil forvaltes på en måte som minner om vanddirektivet. Vi har kalt det «landdirektivet» til inspirasjon (ref. høring av EUs nye jordlov som foreslå dette nå). Det vil være et omfattende system, som jo systemet for økologisk</p>	<p>Det gjelder å være føre var og ikke gjøre det samme i havet som vi har gjort på norsk landjord. Naturmangfoldet i havet må få sterkere beskyttelse, livsviktige marine områder må vernes, sjøfuglene må reddes og kysten vår trenger en kraftig restaurering.</p> <p>- Mer og bedre marint vern. Enkelte marine norske områder er enten så utslitte, verdifulle eller sårbare at de må vernes mot bruk. Det lønner seg økonomisk å gi biologisk viktige områder en pause fra menneskelig aktivitet.</p>
---------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Sabima	<p>5. Det bygges ikke på andre karbonrike arealer, og karbonrike arealer er restaurert.</p> <p>6. Eksisterende bygg og infrastruktur vedlikeholdes, det bygges minimalt på nye arealer. Unødvendig infrastruktur er fjernet og restaurert tilbake til opprinnelig natur.</p> <p>7. Vi har stoppet fragmenteringen av natur.</p> <p>8. Alle kommuner har satt byggegrenser som gjør at ikke nytt</p>	<p>pollinering kan også fremstilles ved hjelp av samme teknologi. Å kunne måle tilstand innebærer videre en storstilt satsning på å få frem flere tidsserier på artsgrupper, altså mange forskere i felt – for også å kunne se økosystemer i sammenheng med nærliggende økosystemer - også kalt konnektivitet.</p> <p>https://www.nina.no/english/Sustainable-society/GreenPlan</p> <p>Vi trenger:</p>	<p>- Juridisk bindende regionale planer</p> <p>- utrede hvordan Pbl kan sikre natur og klimamål</p> <p>2. Sterke økonomiske insentiver for å hindre nedbygging av natur</p> <p>- Tilskudd til kommunedelplan for natur</p> <p>- Tilskudd til tiltak for å oppnå god tilstand i naturen – Natursats</p> <p>- Inntektssystemet for kommunen belønner kommuner som hindrer nedbygging</p> <p>3. Økt bruk av eksisterende virkemidler</p>	<p>tilstand også er. Gjennom vanddirektivet lages det forvaltningsplaner på vannregionnivå, med mål og tiltak på lokalitetsnivå (vannforekomster). Tidligere regjeringer har gitt uttrykk for at det skal utarbeides nasjonale forvaltningsplaner for hovedøkosystemene som skal sette ramme og mål for hvilken tilstand som skal oppnås for de ulike økosystemer, og hvordan det skal gjøres. Det er nå uklart hvor dette står nå.</p> <p>Viser til I NINA-rapport om «nye virkemidler i arealforvaltningen» «Det</p>	<p>- Sterkere juridisk beskyttelse i hele havet. Havet er også natur. Havet trenger sårt sterkere beskyttelse gjennom naturmangfoldloven. I dag gjelder naturmangfoldloven kun for marine arter og deres leveområder ut til 12 nautiske mil. Men Norge er internasjonalt forpliktet til å ha en økosystembasert forvaltning av havområder og et sektorovergripende lovverk som beskytter biologisk viktige områder. Naturmangfoldloven er den eneste loven vi har som oppfyller disse kravene. Derfor må</p>
---------------	---	--	---	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
---------------------	---	---	---	--	---

Sabima	<p>naturareal tas i bruk.</p> <p>9. Det tas beslutninger ut fra en sterk vurdering av samlet belastning.</p> <p>10. Vi følger mekanismer som sikrer god tilstand i økosystemene, som også hindrer klimagassutslipp.</p> <p>11. Det må utføres en nasjonal kartlegging av «grå arealer». Det bør, i tråd med mål og prinsipper for arealnøytralitet, fastsettes en rekkefølgebestemmelse om at fornybart</p>	<p>- Krav om å rapportere inn kunnskap om natur – i KOSTRA for alt kommunen har ansvar for. Det er viktig at all kunnskap om kommunen kobles inn i samme system. Det må være krav og politisk vilje til å samkjøre.</p> <p>- Det må stilles krav om naturregnskap. Det må være krav om å ha et naturbudsjett som går i balanse, eller i pluss. Det må være forbudt å ha et naturbudsjett i minus – det må ikke være lov til å sette seg i naturgjeld. En</p>	<p>- 30 prosent vern innen 2030</p> <p>- 100 utvalgte kulturlandskap</p> <p>- langt flere prioriterte arter</p> <p>- Langt flere utvalgte naturtyper</p> <p>4. Sterkere nasjonale forventninger</p> <p>- Mål om arealnøytralitet beskrives i nasjonale forventninger til kommuner og fylkeskommuner</p> <p>- Opplæring og kompetanseheving sikres</p> <p>- Sterkere kontrollmekanismer</p> <p>- Innsigelsesinstituttet styrkes</p>	<p>har pågått et større arbeid for å utvikle rammeverk og metoder for vurdering av økologisk tilstand i Norge (Nybø & Evju 2017). Vurderingen av økologisk tilstand inkluderer å vurdere både økologiske funksjoner, struktur og produktivitet, og sette dette sammen til et helhetlig bilde av hvordan tilstanden er, sammenliknet med referansetilstanden intakt natur (dvs. natur med minimale negative effekter av menneskelig aktivitet på naturmangfoldet).»</p>	<p>naturmangfoldloven gjelde hele havet, slik at marine verneområder utenfor 12 nautiske mil kan hjemles i naturmangfoldloven – på lik linje med marine verneområder langs norskekysten.</p> <p>- Naturregnskap til havs. Vi kan ikke belaste systemet mer, og ny aktivitet i norske havområder må bidra til naturpositivitet. Marint vern er et viktig tiltak for å sikre intakte marine økosystemer, spesielt i verdifulle og sårbare områder som SVO og marine IBA. Men tillater vi ny aktivitet, som for eksempel havvind, vi må</p>
---------------	---	--	--	--	--

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagerer på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	--	--

Sabima	(som ny solkraft og små kraftanlegg) skal bygges på grå arealer.	mekanisme for å sikre dette kan være, at dersom det ikke er mulig å erstatte eller kompensere for en type naturverdi, så må det kjøpes et annet sted. I systemet som nå rulles ut i England er dette gjort vesentlig dyrere enn å kompensere i prosjektets nærområder. - Økt kartlegging og kunnskap om natur	<ul style="list-style-type: none"> - Dispensasjonspraksis endres - Endring av hvordan natur måles – økt krav om rapportering på nedbygging av natur 5. Økt kunnskap om naturmangfold - Fullføre system for økologisk tilstand - Fullføre nasjonale forvaltningsplaner for hovedøkosystemene - Skille mellom utbygger og naturutreder, slik at utredningen bestilles av nøytral part - Sterkere krav om naturkunnskap i utredninger 		også kompensere via restaurering og andre tiltak som bidrar med å redusere den nåværende samla belastningen. Naturregnskapet til havs må også gå opp og bidra til positiv avkastning for sjøfugl og vårt felles livsgrunnlag i havet.
--------	--	--	---	--	---

Organisasjon	4A) Hvordan brukes arealene i Norge i et lavutslippssamfunn?	4B) Hvordan kan vi sikre en bedre samlet oversikt over naturkvaliteter og biologisk mangfold på land til havs?	4C) Er arealnøytralitet / naturnøytralitet et nyttig mål for styringen av arealpolitikken i overgangen til et lavutslippssamfunn? Hvordan bør det i så fall fungere i praksis, og på hvilket styringsnivå (kommune, fylke, nasjonalt) bør målet ligge?	4D) Trengs det en tydeligere formulert statlig arealpolitikk for å gi rammer for beslutningstagere på lokalt nivå, slik at beslutningene i arealpolitikken tar hensyn til de samlede konsekvensene for klima og natur på nasjonalt og globalt nivå?	4E) Arealpolitikken til havs hviler på systemet for forvaltningsplaner i tillegg til relevant sektorlovgivning. Er dette systemet tilstrekkelig for å ivareta samordning og prioritering mellom ulike interesser og hensyn i omstillingen til et lavutslippssamfunn?
--------------	--	--	--	---	--

Sabima			<ul style="list-style-type: none"> - økt kunnskap om påvirkningsfaktorer på natur - økt kartlegging og overvåking av natur - Krav om naturregnskap i alle planer, utredninger, lovendringer og budsjetter - Nasjonal restaureringsplan - Styrke kompetanse og kapasitet i kommunen - Krav om oppdaterte plandata 		
--------	--	--	--	--	--